

Arca lui Nae

Ana Dobre

Luceafărul , Nr 40 / 9 Noiembrie 2005

O circulație defectuoasă a cărților face ca acest roman, **Alesul**, al lui I. Neșu, să ajungă la mine cu o întârziere de trei ani. Nu e, probabil, singura nedreptate pentru creator. Titlul pare, în acest context, o ironie amară – **Alesul**. Romanul s-a ales pe căi neștiute și neîntortocheate până a ajuns în mâinile mele ca cititor.

Îl cunosc pe I. Neșu din romanul anterior – **Natură moartă cu statuie** – ca pe un prozator de forță, cu propensiune către simbolic și parabolic. Experiența românească a sec. al XX-lea și-a pus amprenta asupra scrisului său. Ca prozator, I. Neșu este, deopotrivă, un *constructor*, preferând formule narrative clasice, și un *imaginativ*, reunind în spațiul epicii sale dimensiuni ale realismului fantastic și magic.

Problema *alegerii* pune în discuție o obsesie a omenirii care a preocupat dintotdeauna – liberal arbitru. În mod paradoxal, ceea ce pare în ordine divină un har poate fi, în ordine terestră, omenească, un blestem. Scriitorul își menționează narațiunea la limita dintre grav și ironic, povestind pe muchie de cuțit istoria unui om obișnuit, un fel de Manole sui-generis, care, în urma unui vis premonitoriu, vrea să scimbe lumea, schimbându-se, pe parcurs, pe sine. Se crede Burebista și, pentru a semăna cu modelul său ancestral, își lasă barbă și propovăduiește, ca pe o nouă religie, necesitatea stăpînirii tuturor viilor.

Istoria (mică) a unui individ banal, inițial fără conștiința spiritualității, se profilează pe fundalul marii istorii, o imagine în etape a istoriei românești în sec. al XX-lea, de la obsedantul deceniu până în contemporaneitate. Același obsedant deceniu care a adus în satul românesc schimbări pe care oamenii le-au respins inițial, așa cum îl resping pe noul Serafim – Burebista, dar pe care îl vor accepta în cele din urmă, reține narațiunea într-o împletire a realului cu un fabulos mitizat. Desființarea viilor, începută de Serafim după un vis premonitoriu, va fi acceptată, astfel, din cu totul alte scopuri, intrând și în politica agricolă a noii puteri. E un exemplu dintre multele în care planuri abia perceptibile fuzionează, focalizate într-o viziune epică unitară care le oferă o semnificație.

Relația dintre om și putere, dintre om și istorie e dublată de relația subiacentă și difuză dintre om și destin, dintre om și ordinea universală. Romanul dezvoltă o asemenea rețea semnificativă de simboluri prinse într-o pastă realistă în tușe uneori disparate, dar ferme. Tehnica instantaneelor, a flash-back-ului tinde să creeze imaginea vieții într-un sat românesc pe parcursul unei istorii convulsionate. Prezentul copleșit de istoria confuză a momentului comunică discret, dar sigur cu trecutul. În plan oniric, mari revelații dezvăluie continuitatea în spiritualitate prelungită în personalități și caractere. Descoperind că stau pe o veche așezare dacică, oamenii își descoperă rădăcinile și, descoperindu-și rădăcinile, se descoperă pe ei înșiși în ceea ce au etern, durabil și sacru. Ca-n structuralismul modern, totul e un sistem de sisteme, nimic nu se poate produce undeva fără a influența, într-un fel sau altul, în alt punct. Actele omului au o filosofie a lor, o motivație care în jocul dintre aparență și esență poate scăpa. Sensul există, însă și el se revelează în mici întâmplări, aparent nesemnificative.

Registrul narativ evidențiază epicul dublu, ceea ce conferă prozei veleități inițiatice. În planul realist, urmărind povestea, *istoria* unor oameni într-un anume timp cu precise determinări socio-politice; într-un altul, fantezist-ironic, istoria este reinterpretată eliminând decalajele. Astfel, e posibil ca un copil cu talent liric să fie însuși urmașul lui Ovidiu. E o poveste la limita imposibilului din punct de vedere logic, dar motivate din punct de vedere imaginativ.

Atmosfera romanului rămâne tot timpul nefirească, bizară; țărani cu un aer de intelectualitate rafinată, cunoscători ai unor mari taine ale istoriei, autori ai unor teorii foarte asemănătoare cu cele ale dacologiei recente, limbajul oarecum sofisticat, amestecarea timpurilor prin translația de la anii cincizeci către contemporaneitate. Între limbajul arheologului Ion Gherasim și cel al țărănilor nu este nicio diferență, în sensul că sătenii mănuiesc un limbaj nuanțat, neologic, intelectualizat. Acest fapt dă o

impresie de inadecvare între atmosfera creată și registrul lingvistic, ca-n cazul limbajului excesiv neologic și filosofic folosit de poetul-copil Petrică Dinu Andreescu. Impresia de inadecvare este infirmată de modul în care sătenii receptează poezia, sensurile și semnificațiile revelându-se fără dificultate.

Modul în care vorbesc personajele e semnificativ pentru un anume ezoterism. Aparent, personajele sunt niște țărani cu posibilități reduse, la nivel lingvistic, de a vehicula abstracțiunile. În esență, dată fiind complexitatea și, mai ales, capacitatea extraordinară de a trece dincolo de coaja cuvântului, acești țărani sunt niște inițiați a căror legătură cu pământul, cu trecutul, nu a încetat niciodată. De aceea, nu surprinde modul în care un țăran precum Serafim ajunge, miraculos, să mânuiască informații și abstracțiuni care-l duc dincolo de condiția lui aparentă de țăran la aceea de universitar de renume mondial invitat să țină conferințe în fața unor elite ale mapamondului. Nici ceilalți săteni nu sunt surprinși de performanțele lui incredibile. Ei acceptă acest miracol, iar admirația lor echivalează cu acceptarea spiritualității. Regăsim aici ideea-credință a puterii cuvântului de a schimba nu numai oamenii, dar și lumea.

O anume mefiență persistă mereu. Personajele, mai ales Serafim, nu sunt suficient motivate epic. Evoluția spirituală a lui Serafim rămâne, totuși, neconvingătoare epic. Personajul nu evoluează, nici involuează. Rămâne, de la început până la sfârșit, același. El e, așadar, un inițiat.

Amestecul bizar de real și fabulos, de science-fiction, are ca rezultat un aer de ironie bonomă, lejeră, dublată de un anume halo ezoteric. Serafim, inițiatul, nu surprinde prin evoluția lui pe nimeni. Comunitatea e alcătuită din oameni capabili să perceapă sensurile *reale*, esențiale. Realitatea este un miracol continuu. Faptul că unii își fac o arcă – reluare *in realia* a unui mit creștin, are o rezonanță *in transcendentalia*. Această comunitate cu atâtea deschideri spre transcendent face eforturi să se acomodeze în real. Trecerile sunt atât de firești, încât sunt sesizabile. Limbajul pare, de aceea, același la toți, nu individual, ci uniformizat.

Viziunea este mitică. Satul Dropia este un *axis mundi*, concentrând în juru-i energiile universului. Miturile sunt tratate realist-ironic. Dropia este o Atlantidă neobișnuită. Dar scufundarea ei nu-i surprinde pe oamenii care și-au făcut din timp arce. Mitul popoului nu are conotații tragice. Arca lui Noe devine acum Arca lui Nae.

În acest univers constituit din mici și semnificative flash-uri, când serios-meticuloase, când sugubăț-malițioase, se desprinde *aventura* ca evoluție picarescă a lui Serafim, *alesul*, erou care evoluează nu ca personajul romanelor spaniole într-un spațiu cu contururi reale, ci într-unul interior, spiritualizat, de la condiția de țăran la aceea de intelectual, apoi la aceea de iluminat și apoi de vizionar. Premisa se află în ideea că între țăran și filosof diferența e de nuanță, nu de profunzime. Aceasta poate să dispară prin exercițiul discursului intelectual, al plăcerii meditației.

În acest univers există toate personajele prototip specifice unei comunități arhaice : *poetul*, creatorul Petrică Dinu Andreescu, iluminatul, *alesul* Serafim (singurul care nu are decât prenume), *preotul*, *vizionarul*, arheologul Ion Gherasim, *femeia cu har* profesoara Ana Maria Pop, agricultorul, *om al pământului*, președintele care este și conducătorul pragmatic, Serafim fiind teoreticianul. La acestea s-ar adăuga mitul popoului, ca și mitul christic prin cântecul simbolic din final al cocoșilor. Numele personajelor cu sonorități caudate ca-n proza lui Zaharia Stancu reține proza într-un spațiu *real*, deschis experiențelor spirituale : Pavel Ciupitu, Bunică alde Coace Boabe, Ilie Cotobeș, Stancu Chivu, Ion Chima, Oane alde lui Târâș , Mistirica, Zina lui Mogoșilă etc.

Scriitorul creează o lume imaginară situată într-un topos imaginar, cu atributele aspațialității și atemporalității, în ciuda unor precizări geografice. E un spațiu în care trecerile dintr-un univers în altul se fac firește, ca într-un ritual care conferă caracter de mit prin repetabilitate unor situații existențiale prin care viața se poate valoriza.

Ioan Neșu – un Marin Preda în Postdecembrism

Ion Rotaru

Saeculum , Nr 11 / Decembrie 2004

Mai mult din întâmplare, la mijloc fiind o cunoștință comună, am descoperit de curând, pe la finele lui aprilie current (scriu aceste pagini în mai, 2004), un nou Marin Preda, pe Ioan Neșu, de profesie inginer silvicultor, rezidând în Slobozia ialomițeană, un teleormănean și el la origini, născut în satul Salcia al lui Zaharia Stancu. Mă grăbesc să adaug : un nou și un alt Marin Preda, neapărat cel din **Moromeții** I și II, parțial și cel din **Delirul**, ca și din **Viața ca o pradă**. Un Marin Preda ... “așteptat” , parcă, al zilelor noastre de dincolo de pragul anului 2000, perfect cunoscător al vieții rurale din Câmpia Dunării, al psihologiei țăranului din **distrucții** ani ai colectivizării comuniste (**Un pumn de iarbă**). Am zis “distrucții” pentru că în această primă parte a autorului se vede limpede de tot ceea ce Marin Preda n-a apucat să vadă sau, dacă a apucat, n-a avut ... “voie” să spună, de la chiar “autocenzura” fatală a vremii în care a trait. Ar fi spus-o categoric, mai bine decât Neșu, dacă între volumul de nuvele **Întâlnirea din pământuri** (1948, poate chiar și schița **Părlitu**, cu care debuta în **Timpu**, 1942) și romanul **Cel mai iubit dintre pământeni** (1980, apărut în anul morții marelui prozator), creatorul capodoperei **Moromeții** ar fi beneficiat de absoluta libertate a cuvântului. Iată deci un caz (Marin Preda – Neșu) tipic al influenței împrejurărilor istorice față de creația artistică. Marea inteligență și, neapărat, talentul înăscut, cel puțin tot atât de mare, au făcut ca noul prozator să nu sară nicidecum peste cal, profitând de libertatea exprimării. Dimpotrivă, avem destule semne ale respectării **adevărului** cu cea mai mare strictețe, de unde decurge necesarmente... **frumosul**, atracția irezistibilă de a nu lăsa cartea din mână , de la început până la ultima pagină, cum, vai, se întâmpă cu atâtea tipărituri care ne asaltează zi de zi. Țăranii lui Neșu, teleormăneni și ei, cu pământurile și vitele luate la colectiv, n-o duc chiar ca într-un **alt iad** (cel al comunismului) față de celălalt iad, anterior, al capitalismului interbelic, cum s-ar putea trage concluzia citind **Desculțul** lui Zaharia Stancu, alături, să zicem, de ... **Pâine albă** de Dumitru Mircea și multe alte cărți grețos proletcultist-oportuniste, poezii, pise de teatru etc. Dimpotrivă, frații Florea (Gheorghe, Marin și Ilie) și mulți alții și-au sporit, în chip anume, nivelul de trai, odată cu modul de a vorbi și de a comenta, asemeni lui Moromete, evenimentele politice. Au lumină electrică, beneficiază de ... butelii de aragaz, își trimit copiii la școli de tehnicieni, de ingineri, de doctori, ei înșiși frecventează orașul (Turnu-Măgurele, înțelegem) ca ... “navetiști”, unii chiar părăsindu-și casele din sat și găsind diferite tertipuri de a se transforma în orășeni, de bine de rău. Pământul îl lucrează mai mult femeile și bătrânii, pe apucate, pândind numai realizarea de ... “procente” în catastiful șefului de tarla. Bărbații? Trag chiulul, stau la taclale și beau în neștire țuică de tescovină. Toată lumea ... fură (de pe tarlale, firește) tot ce se poate, grâu, porumb, legume, iarbă și coceni pentru animale. Fură în proporție de masă, cu știrea și îngăduința autorităților, care, subînțelegem, fură și ele cât pot. Citind **Un pumn de iarbă** și asistând la hoțiile de azi, îți vine în minte străvechea “basnă”, consemnată nu se știe bine după ce sursă în cronica lui Ureche, strecurată de Simion Dascălu, copistul, cum că românii s-ar trage din hoții de la Roma, aduși pe aceste meleaguri de Traian împăratul ... Impresia și se întărește cu atât mai mult cu cât citești presa românească din chiar acest moment. Nici informațiile istorice pe care le afli referitor la mai toată istoria românilor nu desmint o asemenea ... impresie. În România s-a furat totdeauna și continuă să se fure, din ce în ce mai temeinic. Încât, asemeni lui Dimitrie Cantemir, te miri cum de ne mai hrănește pământul țării, așa nemuncit cum e. Și chiar aici, în **Un pumn de iarbă** al lui Neșu, descoperim racilele mizeriilor politice ale epocii interbelice, ca și mizeriile politice ale postcomunismului de astăzi : tendința “americană!” a îmbogățirii fără muncă, așa cum o spusese Eminescu, fudulia, făloșenia bogătașilor, fuga peste hotare în speranța unei vieți mai **fericite**, prin fericire înțelegându-se bogăția materială și atâta tot. Oricum, “dispariția” diferenței dintre sat și oraș, dintre munca manuală și cea intelectuală, dintre muncitori și țărani etc. a început în ... comunism. Și ca într-un bluestem, continua și astăzi, efectele fiind exact contrarii : prăpastia dintre toate aceste entități, efect al unei instabilități sociale secular, poate chiar ... milenare. Școala? Simplu mijloc de parvenire pe scara socială, tot spre îmbunătățirea blestemată a propășirii materiale. Biserica? Iată, acum pare a se fi stins, și din acest punct de vedere, “idealul” comunist! În ciuda unei anumite aparențe, discotecile sunt infinit mai frecventate decât lăcașurile de rugăciune, decât școlile de orice grad, de unde băstămățiile : beția, crimele oribile, violurile, hoția generalizată, de jos de tot până sus de tot.

Ceea ce ar fi făcut Marin Preda, dacă trăia până în zilele noastre (ar fi avut acum 82 de ani), a încercat să facă, cu destul succes, Ioan Neșu în *Natură moartă cu statuie*, biografia verosimilă a unui miliardar, a unui arhimiliardar (în lei, în dolari, în euro etc.), a unui obsedat în a poseda vile somptuoase (palate, castele, de se poate), mașini ultraluxoase, amate – curve de mare lux, immense terenuri de vânatoare unde parvenitul să-și poată invita “*amicii*” de vânatoare, nu în alt scop decât acela de a pune la cale tot alte și alte “*tunuri*” financiare uriașe. Inginerul Dinu Andreescu, protagonistul romanului, s-a ridicat din clasa cea mai de jos, din țărănime, firește (suntem făcuți să-I cunoaștem mama, bătrâna țărăncă trăitoare într-un sat prăpădit, așa cum apucase din neam în neam, pe care fiul, sentimental în felul său, o vizitează din când în când, chiar gustând din poșirca țuicii și vinului răsuflat țărănesc, nu din altă pricină decât aceea de a savura ... înălțimea la care parvenise). Prin ... inteligență, suntem invitați să băgăm de seamă, un destul de suspect mijloc, totuși, de care face mare caz. În ... “*afaceri*” (blestemat cuvânt) trebuie să prinzi foarte bine momentul (să fii ... **informat** perfect) când dai loviturile. Primele milioane sunt mai greu, uneori foarte greu de acumulat, celelate vin de la sine, “*te caută ele pe tine*”, vorba unor Sachelariu sau Becali etc. etc., căci avem acum arhimiliardari cu nemiluita. Stângăciile nu-i lipsesc lui Ioan Neșu în creionarea caracterului personajului principal (vreau să spun că nu cunoaște bine chipul de-a viețui al unui miliardar, așa cum cunoaște viața rurală a săracilor). Luându-și o amantă, de lux crede el, își alege o vagă ... poetesă, pe care o “*lanseză*” ca atare, cu mulții lui bani, femeia trădându-l în chipul cel mai vulgar : îngurluindu-se cu propriul lui fiu, Bogdan, cu care urmează a se căsători. Eroul însă nu disperă, își găsește o alta, o ... arhitectă, deci tot o ... artistă de **valoare**, vorbă să fie. De soție, Cornelia, se desparte “*boierește*”, probabil oferindu-i bani destui. Însă femeia face un gest ... poporanist și ... idilic greu de crezut : devine profesoară suplinitoare în satul ei natal. Bine sunt regizate nenorocirile care se abat asupra lui Dinu (neexploatate până la capăt de romancier) : un medic îl avertizează că stă prost cu ficatul, fiul cel mai mic comite un accident automobilistic grav etc. etc.

Foarte bine pusă în pagină este “grandioasă” partidă de vânatoare pe care marele bogătaș o pune la cale pe vastul său teren, special amenajat pe câteva sute, dacă nu mii de hectare de păduri și arboret, invitând mărimile zilei, nu în alt scop decât acela al punerii la cale a altor și altor “*afaceri*” ; poate chiar perspective unui scaun de senator sau chiar de ministru. Țopenia cea mai tipică a secolului, afecționarea maniei vânătorii, contractată de la Ceaușescu și de la alți atâta ca el, este la largul ei : arme și echipamente de lux, mijloace de locomoție ultramoderne, “bătăuși” bine instruiți să aducă vânatul în gura țevii, logistică spectaculoasă, cele mai fine băuturi, icre negre și icre de Manciușia, vinuri exotice și, de ce nu? “*fetițe*” alese pe sprânceană de un Gogu Căpățână, pentru distracția mârlnimii după terminarea partidei.

Trecând peste “romanul” *Privire clandestină*, ușor afectat de un tezism cam forțat (ni se propune un tip de inginer “bun”, foarte bun, expert în meserie și un caracter inflexibil, față-n față cu unul foarte “rău”, un corupt și un ... coruptibil până în pânzele albe), merită să facem un cât de scurt popas asupra **Marelui necunoscut**, în care, pe urmele unor Fănuș Neagu, chiar Ștefan Bănuțescu, neapărat mai vechiul, și cel mai important dintre toți, Sadoveanu, aflăm marea poezie a bălților Dunării și a oamenilor care trăiesc și muncesc pe malurile Borcei, la Făcăieni, Topalu, Hârșova, la Capidava, la Cernavodă la un canton silvic, săpând gropi pentru puietii scoși din pepiniere, plantând plop și sălcii, tăind lemne, pescuind, înfruntând ploile grele, inundațiile, noroaiile, viscoalele și gerurile iernilor etc. Aici, tocmai, prozatorul este la largul său mai mult ca oriunde. Tradiția și modernitatea cea mai inedită prin încă inefabile, spontane, nedefinite procedee narrative se află aici armonios întrunite. Nu altfel decât prin frumusețea oamenilor, în perfect acord cu frumusețea naturii, a locurilor, totul privit sub **speciae eternitatis**. Gheorghe A. Gheorghe, misteriosul, “Necunoscutul” este un ... filosof, un ... intelectual după toate aparențele, oricât de greu manifestate. Omul are, asemeni personajelor sadoveniene, **o taină**. Din contra, toate celelalte, Chivici, pădurarul șef, Vasile, Victor, Florica, Steluța își arată inimile în palme, cu toate păcatele lor, cele de căpetenie fiind băutura și ... dragostea, frenezia erotica cea de toate zilele a omului simplu. Unii localnici, jandarmul, primarul, care ar fi voit să se încuscrească cu Chivici, pădurarul șef, cerându-i de noră pe Steluța, îl bănuiesc pe venetic drept un infractor care se ascunde de autorități, ceea ce poate fi adevărat ..., “Necunoscutul” este, însă, pe cât de cumsecade și la locul lui, harnic și devotat muncii cinstite, un ... bărbat fatal, iubit și de mai vârstnica și frumoasa Florica, soția ilegitimă a lui Victor, apoi și de Stela – Steluța, fiica patronului său. Firea și vârsta celei dintâi ar fi trebuit să precumpenească, accentuând într-un chip mai dramatic-omenesc micul conflict erotic. Dar Gheorghe, pregătit

să fugă din acele locuri, spre a nu fi deconspirat (ceea ce știa și Florica sau numai bănuia), preferă să se însoțească cu Stela. Suntem totuși departe de “romantismul” sadovenian și fănușian. Personajele, oameni simpi, au un chip de a se comporta și vorbi cu totul ... modern, ca și țărani din *Un pum de iarbă*. Nici de natura și viața semisălbatică, rudimentară, nu se face caz. Ele se presimt din mișcarea și gândirea oamenilor perfect contemporani cu cititorul. Aici stă noutatea lui Ioan Neșu, subtila și naturala apropiere de cel căruia i se adresează, analiza psihologică fiind dedusă din gestică și din tonurile vorbirii. Autorul utilizează din abundență dialogurile, adesea încastrate în stilul indirect, cu ghilimele sau/și fără. Des de tot sunt utilizate – ca în toate cărțile lui, mai mult ca oriunde în *Natură moartă cu statuie* – monologurile interioare, altfel spus adresarea către sine, prin trecerea verbului predicat de la persoana a III-a la a II-a, alternative, în paragrafe și capitole diferite.

Spre deosebire de prozatorii care îl precedă imediat, inclusiv Marin Preda (ca să nu mai amintim pe supra-abundenții Zaharia Stancu, D.R. Popescu, Ion Lăncrăjan, Paun Anghel, Țoiu, Breban, Buzura etc.), Ioan Neșu a înțeles că vremea romanelor de peste 300 de pagini a trecut, nu prea demult, de vreo 10 – 15 ani numai. Ca atare, exceptând *Alesul* (314 pagini), cărțile lui nu trec nici de 200 de pagini. Așa se explică abordarea prozei scurte, cu succes în cele mai multe cazuri (16 piese din culegerea intitulată *Zi de toamnă cu cal*, 142 de pagini) la autorul nostrum, multe dintre ele scrise, bănuim, înaintea romanelor, pentru exersarea condeiului. Nu vin în prelungirea unor Caragiale sau Slavici, prea puține pe urmele lui Agârbiceanu, Gârleanu, Brătescu-Voinești etc, ci tot pe urmele lui Preda, Fănuș Neagu și Sadoveanu, apropiate cumva (dar fără artificiile naratologice știute) de Mircea Nedelciu. Materia este aceeași, din lumea rurală expusă în *Un pum de iarbă* sau în *Marele necunoscut*, “țărani moderni”, dacă le putem spune așa, familiarizați cu orașul până la un punct, navetiști, zilieri, veșnici băutori de țuică, de zaibăr și de bere acră, cu punctarea câte unei întâmplări ieșită din comun : Nicu Soare, om cu trecere la femei, se iubise cu Lena, dar Ion Ghebea o luase totuși de nevastă pentru că avea cal, căruță, doi boi de jug și douăzeci de pogoane. Stăpân acum, dar nu prea, se umplea de venin băgând de seamă că nevastă-sa și Anica, soția lui Soare, șușoteau despre succesele erotice ale adversarului său. Neștiind ce face, band câteva căni de vin, de sete (era căldură mare), luă în mâini un lemn greu și-și lovi cu ciudă armăsarul, legat de un prun din fundul curții, crăpându-i țeasta, omorându-l. I se părea neastâmpărat, simțind, poate, apropierea unei iepe. Trecând pe drum și văzând scena, Nicu Soare îl întrebă : “Ce făcuși, bă, îl beliși?” (*Zi de toamnă cu cal*). Epicul este mult mai dens, mai concentrat în prozele scurte ale lui Neșu (ca în *Abia după aceea, moș Nicolae muri ...*), autorul pictând, uneori, în câteva pensulări iuți, apăsate, ca în tablourile lui Țuculescu, cadrul în acord cu întâmplările, mai curând sumbre, întunecate. Așa, mai cu seamă în cea mai lungă povestire de aici, *Viermele din inimă* (26 pagini), relatarea unei crime, tot din ... gelozie și tot sub influența alcoolului. Pe întuneric, la ieșirea din cărciumă, Nicu Grosu îl înjunghie mortal pe Gogu Trifu, pe care îl bănuia, cu dreptate, că trăiește cu Florica, nevastă-sa. Pe deasupra, îl mai și sfida, în văzul chefliilor ocazionali, fălindu-se cu ditamai smocul de bancnote pe care le arăta lumii. Nu lipsește nici suspansul : acuzatul de asasinat fu Gheorghe Leață care, împiedicându-se de cadavru din cauza nopții, îi scotocește buzunarele, mănjindu-se cu sânge din cap până-n picioare, spre disperarea nevastă-sa, când ajunge acasă, beat și el criță ...

“Romanul “ *Alesul* este, cred, un eșec, pe cât de surprinzător la un scriitor talentat precum Ioan Neșu, pe atât de semnificativ pentru **obsesia** multor condeieri de a fi câ mai ... moderni, cât mai în pas cu streinii ultracelebri, cu nord și sud-americanii, cu posesorii de *Nobel* dacă se poate, cu William Faulkner ori, mai curând, cu Gabriel Garcia Marquez, cu Jose Cordoso Pires, cu Vargas Llosa etc, cum “ghicim” din postfața cărții. Ce subiect, ce motiv, mai bine zis ce “mit” s-ar preta pentru a noastră *Toamna patriarhului*, să zicem? Păi, ce altceva decât ... **Burebista**? Că altceva mai nimerit, pare-se, nu avem. Ba avem, dacă stai să te gândești, dacă te informezi, dacă ești la curent cu ... tracomania și cu toată, în general vorbind, **protocronistica** ce bântuie printre istoricii noștri improvizați. Zic improvizați pentru că, din toți istoricii mari pe care îi cunosc (și îi cunosc destul de bine) niciunul nu s-a hazardat să afirme că limba geto-dacilor este “mama” limbii latine și, în consecință, mama tuturor limbilor europene sau euro-americeane, dacă nu și euro-asiatice. Că geto-dacii (pentru care nu avem decât informațiile lui Herodot) ar fi fost cândva, cu vreo 7-8 mii de ani î.e.n., stăpânii Europei, regii de dinaintea lui Burebista (pozitiv cunoscut numai din anul 90 î. Hr.) și-ar fi fost având capital în Danemarca de azi sau prin Olanda, totuna deci, lucru ce se poate deduce din împrejurarea că în engleză Dutch (**daci**) înseamnă **olandez**. Mă rog, unii mai naționaliști deduc cuvântul **dac-**

daci (sg-pl) după oltenescul “**d-aci**” (= **de aici**, cu accentul pe *i*). Iată argumente! Mai mult, din Danemarca sau Olanda, doi frați ... **daci**, pe nume Angul și Tudoran, ar fi migrat cândva în Insulele Britanice, de unde numele de ... **Anglia** și respective numele dinastiei **Tudorilor**. Am întâlnit cercetători care se dau foarte probi, afirmând cum că regii Angliei, Tudorii și Tudor Vladimirescu al nostrum, o dată cu toți Tudorii din țara noastră, s-ar înrudi. În fine, din nordul Europei, o dată cu etruscii (dacă nu cumva e vorba de un același popor), Dacii ar fi coborât până în sudul Italiei și ar fi împrumutat limba lor populației din spațiul mediteranean. Nici un om de știință serios (care cunoaște istoria imperiului roman, care are cunoștință de marii latiniști ai Școlii Ardelene, de marii latiniști de la Bonn, în frunte cu Mayer Lübcke, pe care se cades să-I studiem în facultățile de filologie, o dată cu studiile de romanistică și românică ale unor Al. Philipide, Iorgu Iordan, Al. Rosetti, mai înainte pe Ovid Densusianu cu impunătoarea lui *Histoire de la langue romaine*) nu poate fi de acord cu această culme a protocronismului născut de curând, în plină eră ceaușistă, poate nu întâmplător. Ce să mai spunem despre descoperirea tâblițelor de la Tărtăria (care au ajuns să fie chiar cântate în versuri de unii poeți obscuri), cu inscripții ce pot fi cu mult mai vechi decât alfabetul sumerian? Și totuși, protocronismul are adepți destui (au publicații, organizează congrese), de regulă nu printre filologi și istorici, ci printre ingineri, computeriști, medici, contabili și feluriti autodidacți cititori asidui de *Noi Tracii*, revista editată de Constantin Drăgan, bancherul italian binecunoscut. Furat de ... “current” (căci e vorba de un current de idei cu toate că discutabil), asezonând totul cu antropologia ușor “onirică” și aceasta, în certe cazuri, Ioan Neșu imaginează în *Alesul* cazul lui Serafim, din satul bărăgănean **Dropia** (numele ales trimite spre Bănulescu).

Pur și simplu, Îngerul (nu știm ce fel de înger) îl vizitează într-un zori de ziună, “*plutind deasupra sa ca într-o aură strălucitoare*” și-i dă o mare și sfântă sarcină, aceea instituită de Burebista, dacă nu cumva îl și consacră ca pe un nou Burebista. Și zisul Serafim, “*Alesul*” se apucă să taie viile oamenilor, cum ordonase marele rege dac, binecunoscut tocmai prin această meteahnă. Treptat-treptat, Serafim, mai asociindu-se și cu un arheolog de profesie, mai întâmplându-se ca un consătean al său, Mărin Ovidenie (alt nume sugestiv), să descopere o oală plină cu monezi de aur thraco-dacice, pe când își săpa o “fossă” pentru private – se încredințează că sub satul Dropia se află ruinele capitalei Daciei din vremea lui Burebista. Ca atare, face ce face și deschide un șantier de săpături arheologice și, zelos, din cale-afară, se școlarizează temeinic de tot (elementara, liceul, facultăți, limbi antice și modern, doctorate, călătorii de studii pentru ultraspecializări, conferințe pe la marile universități etc.). Serafim devine o personalitate – savant, până într-atât încât rămâi cu senzația că autorul a întreprins aici o caricatură grotescă a protocronismului. Ceea ce nu pare a-i fi fost intenția. Anume pasaje care descriu și portretizează eroul (în afara celor care se referă la aventurile erotice ale insului) par a fi ... grave, positive.

Nu mai știi ce să înțelegi, cu toată scriitura destul de cursivă, cu apelul des, și aici, la tehnica dialogului, prin unele locuri chiar derizoriu orală, ca între țărani : “Bă, voi ați auzit de Burebista ...” / “Cine mama dracului te crezi tu, mă, nenorocitul...” / “Bă, alde Rădoi ...” / “Care Burebista, mă, nenorocitul ...” / “Eu insumi sunt Burebista...” / “Ce înger, bă Serafime, tu ești tâmpit?” / “Bă, Serafime, deștept te mai făcuși tu, bă!” / “Bă, nea Rădoi, bag seama că dumneata ...” ș.a.m.d. Nu mai vorbim de “grozăviile” care se mai închipuie a se fi făcut la Dropia : biserica satului e dislocate din centrul localității, tractată pe șine, lăsând să se vadă, în toată splendoarea lor, ruinele cetății-capitală a lui Burebista ; asfaltarea șoselelor până la Dropia; chiar construirea unei căi ferate spre Dropia ; ba și proiectarea unui baraj în vederea unui lac uriaș pe care să se poată naviga, drept care fiecare cetățean își construiește câte o ambarcațiune de agreement, mai arătoasă sau mai modestă, după cum îl ține punga etc.

Chiar a crezut cineva că e vorba aici de un ... roman? Citim Postfața și nu mai înțelegem nimic. Probabil că ar fi fost mai cu cale, vorba lui Maiorescu, să aruncăm peste această ultimă carte pe care am citit-o din ce-a scris Ioan Neșu, un ... vâl al tăcerii. Sau s-o arătăm așa cum se vede. Am mai procedat în acest sens și cu alți scriitori, de-a lungul expunerii noastre. E și acesta un semn de identitate a istoriei literaturii române de azi. De ce nu a prea vorbit critica despre Ioan Neșu până acum? Pur și simplu pentru că acum ea, critica, nu prea există, cum spunea mai de curând chiar președintele Academiei Române, o voce autorizată, Eugen Simion, el însuși un critic literar de anvergură până nu demult.

Ioan Neșu – Alesul

Ion Alecu

Știrea , Nr 222 / 8 Ianuarie 2003

Poate că în clipa când citiți aceste rânduri, romanul lui Ioan Neșu – ALESUL – a văzut deja lumina tiparului. Cum am avut privilegiul (și bucuria) de a parcurge romanul în manuscris, mă grăbesc să vi-l prezint pentru a fi și cel dintâi care vă recomandă această carte. Pentru că merită recomandată, romanul fiind, după opinia mea, cea mai bună scriere de până acum a lui Neșu.

Nu am vleități de critic literar, dar, fără să-mi supralicitez lipsa de modestie, cred că am simțul valorii. Scriitorul ne propune un roman istoric – chiar dacă totul pornește din mediul rural; în fond, istoria de-acolo pornește, roman ce scoate plaiul românesc din legenda mioritică, înfățișându-l drept un veritabil *axis mundi* plămăditor de istorie, lucrare merită să atragă atenția lumii că nu suntem fitecine, ci chiar buricul pământului. Totul tratat cu seriozitate, fără trâmbițări patriotarde, dar cu sentimental curat al patriotismului și chiar al naționalismului, tot curat, și cu trimeri la lucrări fundamentale de istorie universal, astfel încât *ALESUL* se anunță drept un ambasadur de care românii au absolută nevoie în condițiile în care se știe atât de puțin despre România. Încărcat de anecdote, fără să cadă în anecdotic însă, romanul face să fuzioneze spațiul cu timpul – spațiile devenind spațiu și timpurile timp – iar personajele să se miște dintr-o epocă în alta fără delimitările acestora. Un țaran, cu aplecare spre carte, reînvie istoria lui Burebista și, la porunca Îngerului, se apucă de tăiatul viilor. Țăranii din Dropia – nume generic, aidoma *Dicomesiei* lui Bănulescu, dar cu extindere mult mai largă, depășind câmpia – stau de veghe în camp, întrerupând lucrările agricole, pericol ce a născut ideea instituirii unui clopot de unde să se dea alarma în cazul în care distrugătorul de vie iese din casă, astfel încât să nu mai stea de veghe tot satul, numai că unuia îi vine ideea să-i spună celui care păzea clopotul că i-a fâtat vaca și clopotul a rămas fără pază ... prevederi ce aveau să se sfârșească nu în anecdotic, ci în secvențe de istorie brutală contemporană, când viile au fost tăiate cu poruncă de la centru, fără să se mai poată împotrivi cineva. Un șantier arheologic schimbă destinul celui poreclit Burebista și viața curge nu dinspre Râm către Dropia, ci invers. Cineva se apucă să construiască o arcă, aidoma corabiei lui Noe (potopul colectivizării trecuse, dar cu siguranță avea să vină alt potop, căci istoria se repeat), exemplul lui este urmat și de alții, pentru că există speranța salvării – țăranii lui Neșu au știința fenixologiei – răposatul fuge cu elicopterul și ... viața își urmează cursul : Președintele este tot Președintele, doar Serafim, cel cu viile, pare să aibă un spațiu mai larg de mobilitate și disponibilitate. Romanul nu se sfârșește aici, abia acum începe!

Zi de toamnă cu cal, de Ioan Neșu

Th. Parapiru

Viața liberă, Nr 2624 / 20 Iulie 2003

După “Un pumn de iarbă”, editura TAI-PAN, București ; “Marele necunoscut”, editura RAI, București, 1995 și “Privire Clandestină”, editura RAI, București, 1996, Ioan Neșu adaugă încă un **argument** editorial prin “Zi de toamnă cu cal”, confirmând vocația sa epică. Volumul reunește 15 povestiri ale căror **fabule** (în sens de **istorioare**) sunt abil puse în scenă , chiar dacă lumea lor este aceea unde s-a născut veșnicia, așadar, mai puțin supusă procedurilor sofisticate și ceremoniilor pretențioase. Cunoașterea psihologiei omului de la țară și a meandrelor visurilor sale – care adeseori se răsucesc dureros în realitatea lui, constituie forma de investigație epică, în care alternează duioșia și duritatea, nostalgia pentru puritate și clipa lucidă a vieții. Câteva titluri se remarcă prin întâmplările relatate, prin intensitatea istorisirii și prin tehnica excelentă a redimensionării prin final : “După zece ani” , “Călătoria mamei”, “Zi de toamnă cu cal”, “Abia după aceea, moș Nicolae muri”, “Trenul”, “Viermele din inimă” etc. În universul satului de câmpie, scrisul lui Ion Neșu surprinde tainele sentimentelor rostite sau tăcute, ale faptelor care consumă suflute cu iradierea lor de

căldură omenească. “Proza sa, chiar de la prima citire, miroase a o gură de aer proaspăt, de munte, de pădure, de câmpie tutelară, un aer pe care ni-l dorim toți, cu toate că uneori și doare, însă nu te apasă în moalele capului cu vorbe nesfârșite, gălgâite amorf”, scrie Constantin Vremuleț în doar câteva cuvinte care prefațează cartea. Referințele sunt la obiect și lectura se constituie într-o frumoasă și de preț zăbavă.

Zi de toamnă cu cal, o carte despre dispariția unui mod de viață

G. Stănculescu

Ziua, Nr 1286 / 19 August 1998

Cel de-al patrulea volum semnat de prozatorul Ioan Neșu consemnează, implacabil, dispariția modului de viață patriarhal caracterizând Bărăganul, un ținut care își pierde identitatea. Asediat de timp, supus o jumătate de secol ravagiilor socialismului, dar și atacat din interior de ticăloșia oamenilor, care au abandonat valorile tradiționale, lăsându-se cotoșiți de patimi mărunte. Respingând atitudinea convențional melodramatică a celor care deplâng patetic dispariția satului românesc, Ioan Neșu narează cu luciditate și fără calofilie, făcând din autoanularea universului rural un spectacol trist, de neignorat. Proza sa este, în același timp, o probă de demnitate, prin sinceritatea expunerii, și un avertisment; timpul nu iartă, iar civilizația și caracterul uman ar trebui să ajungă la compatibilitate înainte ca Apocalipsa din noi să dea un verdict necruțător.

Zgură și brilante. Prezentul trecut

Dr. Marian Neagu

Motto : “În gând mă văd scriind că scriu și mai pot să mă văd văzându-mă că scriu” – Mario Vargas Llosa

Prezumția de nevinovăție. Unicitatea.

M-am întrebat nu de puține ori care sunt regulile construcției romanelor lui Ion Neșu, acea structură interioară care-i reflectă arhitectura spirituală. Indiferent ce carte i-ai deschide întâmplător, stiul și chiar o anumită topică a frazei îi face inconfundabilă orice scriitură. Ion Neșu nu poate fi încadrat într-o anumită vârstă a literaturii române.

Universalitatea. Realul miraculos

Stratigrafic, în proza românească sau universală, romancierul poate fi ancorat între țigăncile ori sânzienele lui Mircea Eliade și legătura de chei a lui Ioan Dan Nicolescu. Alesul poate sta lângă Principele lui Eugen Barbu sau între *Abaddon Exterminatorul* lui Ernesto Sabato și *Sfârșitul lumilor* al lui Mario Vargas Llosa. Finețea observației și delicatetea abordărilor ne trimite la prozatorul flamand Michel de Ghelderode.

Tipurile diferite de comunicare și mai ales treptele de inițiere pe care cititorul le poate parcurge sau nu pentru înțelegerea profunzimilor textului ne duc cu gândul la *Principele* lui Eugen Barbu sau romanele lui William Faulkner (*Nechemat în țărână*) și Gabriel Garcia Marquez (*Toamna patriarhului*). Nu de puține ori limbajul lui Neșu este pentru inițiați și citirea lui depinde de cunoașterea unei anumite chei. Abordând raportul dintre literatură și realitatea imediată, Jose Cardoso Pires (*Plaja mâinilor*) descrie cu plasticitate o anumită trăsătură a scriiturii latino-americane : *Între posibile fapte reale și ficțiune există distanțe și apropieri la fiecare pas.*

Real și Ireal. Romanul? Iluzia cea mai cuprinzătoare și profundă!

Dacă în foarte multe romane, eroii au probleme mari de adaptabilitate la societate, în *Alesul* raporturile se inversează și asistăm cu nedisimulată uimire la o aliniere a comunității la noile standarde propuse/impuse de Serafim. *Alesul* nu este numai o “utopia tangibilă” ci chiar rupe frontierele dintre real și ireal.

În viziunea romancierului Ion Neșu, granița între fabulos și realitatea posibilă nu poate fi sesizată pentru că ea nu există. Realul obiectiv și realul imaginar se confundă într-o substanță indestructibilă compusă din istoric și fabulos, cotidian și himeric, *fapte trăite și fapte inventate* (Vargas Llosa). Axul originalității romanului *Alesul* este falsă dedublare a trăirii personajelor sale. În fapt, Serafim nu se crede niciodată Burebista, ci doar îl invocă pe controversatul împarat al geto-dacilor pentru a-și convinge compatrioții de justiția faptelor sale. El crede cu toată ființa sa în rolul predestinate de *ales*! Asistăm la auto-identificarea unui personaj real cu unul istoric prin asumarea unei anume gestualități ritual. Smulgerea viilor este o procedură magică menită să purifice comunitatea, ai căror membri își regăsesc astfel, ancestralele attribute de vitejie-neînținare, dar și de înțelepciune-bunătate. Întreaga procedură poate fi interpretată și ca un ritual de purificare ce redă puterea pierdută de un neam prin blestemul vinului. Vinul, cel atât de iubit de oameni, trebuie extirpat vremelnic, ca un simbol al putreziciunii ce condamnă o colectivitate la neputință și mediocritate. În același timp, scoaterea viței de vie poate fi asimilată și cu o rupere a tăcerii și de ce nu a trecutului.

Fericirea și durerea nu au istorie! O altă latură a originalității romanului este chiar lipsa propriu-zisă a unei acțiuni, înlocuită parcă de *mărturisirile înscenate* ale personajelor.

Ion Neșu construiește o lume aparte asemenea unui gând care nu are sfârșit! Puntea dintre real și fabulos pe care ne-o dăruiește romancierul este trecută de personaje reale. Pătrunderea lor în fabulos este ca o prevestire bună-tonifiantă, sau rea-aducătoare de nenorociri, asemenea unor vremuri ce stau să vină ... Lumea realului se intersectează deseori cu un palier al dorințelor, al lucrurilor mult jinduite. Personajele nu au biografii propriu-zise, ci mai mult evoluții! Dar un roman, se știe, instituie o altă realitate decât cea istorico-documentară.

Pentru Ion Neșu, scrierea unui roman precum *Alesul* este o misiune la fel de îndrăzneță și responsabilă asemeni cu ridicarea unei catedrale. Romancierul se are în minte pe sine și oamenii timpurilor sale, dar succesul comunicării cu cititorul constă chiar în distanțarea dintre acești doi poli. Citită din această perspectivă, *Alesul* este o carte tulburătoare prin abordare, semnificațiile și adevărurile rostite despre ființa umană. Totuși autorul nu cade niciun moment în capcana pitorescului sau a senzaționalului ieftin, ori a exoticului desuet. *Alesul* este și o altfel de istorie morală, dimensiunea nemaiîntâlnită până acum în romanul românesc. Materia primă a romanului nu este fantezia ci fabulosul! Subiectul nu este nicidecum reflectarea realității satului românesc, ci o anumită stare esențială a sufletului țaranului roman. Din această perspectivă, *Alesul* poate fi suspectat și ca un roman al regăsirii de sine a autorului, dar și a fiecăruia dintre noi, cititorii săi.

Alesul nu face parte din categoria romanelor adânc elaborat-premeditat înainte de-a fi scrise. Romanul curge și prinde viață cu fiecare pagină.

Totuși, trunchiul romanului este atât de bine structurat, încât finalul său este deschis tuturor posibilităților, multiplu, asemenea unei statuete tesaliene preistorice, al cărei cap mobil se schimba în funcție de sărbătorile celebrate.

Mitul lui Noe?

Corabia lui Serafim nu navighează spre o falsă și spectaculoasă apoteoză, ci, dimpotrivă, ne apare ca o continuare firească și convingătoare finalitate, soluția eternal de rezolvare a unei crize ... tentativă de înțelegere, interpretare și tratare-salvare chiar a prezentului trecut!

Ion Neșu, întemeietorul unui altfel de roman, al unui tip fabulos balcanic, deopotrivă, personaj și autor, pe rând sau în același timp, istorie pe un ecran imens cu chipuri cunoscute sau imaginate, sau pagină de carte imprimată-n *prezentul trecut*.

Experiment & Intertext : Ioan Neșu – “Natură moartă cu statuie”

Anișoara Dobre

Meandre, Nr 1 / Ianuarie 2002

Integrându-se viziunii clasice, de sondare a realității sociale și politice, subordonat unor rigori epice verificate în timp – autenticitate, verosimilitate, veridicitate, obiectivitate, spirit critic – printr-un realism incisive, recentul roman al lui Ioan Neșu, “**Natură moartă cu statuie**” (Ed. C.N.I. “CORESI” S.A. București, 2001) ilustrează formula narativă balzacian-predistă. Acțiune, personaj, conflict, probleme de viață situează opera la confluența marilor adevăruri, între etic și esthetic. Dacă Balzac concurează starea civilă, Ioan Neșu tinde să-l concureze pe Balzac. Romanul poate fi citit și ca un roman cu cheie, dar e destul de dificil să vezi dincolo de model prototipul. E o lectură posibilă. Oricum, situațiile sunt actuale, iar prozatorul, fidel modelului epicului balzacian, ia pulsul timpului stabilind, într-un stil impersonal, neutru, semnul mării proze și fixând tipurile reprezentative, problematica **firii**. Același zeu al timpurilor modern, banul, preocupă și lumea lui Ioan Neșu, căci înseamnă putere dar și, cum gândește un personaj, mașini, femei, adică satisfacția luxurioasă, satisfacerea orgoliului exacerbate.

Alcătuit, compozițional, din mici secvențe cinematografice, flashuri, tot atâtea incizii în organismul social, din care e plămădită o viață determinate și reală, romanul evidențiază profilul unui om de afaceri versatil și verso care, în condițiile societății românești post-revoluționare, cunoaște o bruscă ascensiune socială. Romanul se ancorează în realitate propunându-și să releve modul în care fluctuațiile, tatonările, incertitudinile sociale se reflectă în destiul personajului. E istoria văzută printr-un destin, dar și destinul revelat prin istorie. Împrejurările politice par necesitatea înțeleasă cinic sau mercantil pentru a propulsa libertatea de mișcare. Personajul, Dinu Andreescu, evolează sinuos și previzibil. Cu cât se apropie de sferele înalte ale puterii își pierde omenia și o dată cu ea familia, fericirea, devenind un instrument într-un sistem dar și instrumental propriei manipulari. El e mașină de făcut bani.

Interesant prin problematică și arie de investigație, romanul este interesant și prin modalitatea modernă a narării. Tehnica naratorului omniscient și omniprezent se intersectează cu cea modernă, perspectivă și contrapunctivă. Naratorul classic schimbă mereu unghiul oferind personajului însuși sarcina naratologică. E o modalitate prin care personajul se supune analizei, introspecției privind în profunzimile propriului eu, într-o înlănțuire ce schimbă mereu perspective apropiind și îndepărtând, generalizând și sondând sufletul omenesc în efortul de a evidenția toate fațetele personalității. Fiecare personaj devine reflectorul propriului abis sufletesc având dreptul la cuvânt. Edith, Dinu, Cornelia, Bogdan înlocuiesc adesea un narator clasic obosit.

Personajul principal, Dinu Andreescu, “prima generație încălțată, nu lustruită”, își cultivă cu obstinație, intuitive, imaginea. Situat între sublime și abjecție, are permanent un comportament contradictoriu. Pe de o parte, ascultă muzică clasică, pe de alta, adoptă un comportament suburban cu soția, căreia îi interzice vizita rudelor. El își construiește cu tenacitate o imagine care e, de fapt, o mască adoptată în exterior, în funcție de împrejurări, simulând rafinamentul și eleganța ca toți ariviștii în vederea stimulării unor resorturi care refuză să transpară. El e un parvenit care tânjește după fanteza unei aristocrații visate : e conștient că reprezintă o treaptă, “prima generație încălțată”, nădăjduind, prin fiii săi, la o “generație lustruită”. Ignorându-și rădăcinile, el are nostalgia sărăciei, dar nu pentru a se lamenta ci pentru a trăi sentimental suficient al automulțumirii.

Bine ancorat în economia de piață, Dinu Andreescu este un personaj memorabil, prezent în toată complexitatea sa – cu slăbiciuni și triumfuri, cu înălțări și căderi. În acest sens, trebuie înțeleasă și dedublarea personajului care dialoghează cu **daimonoul** său asemenea lui Socrate sau a lui **Karabuzov**. E o altă modalitate de a privi parvenitul, ciocoiul nou, ironia, sarcasmul rămânând difuze, însă permanente. Înțelegem astfel și titlul bizar al romanului, “Natură moartă cu statuie” care devine un *topaș*, răsfrângând simbolisme grave. Obiectele neînsuflețite care compun tabloul dăruit de un pictor sărac, peisajul conținut într-un **cadru în cadru**, fragmente ale unei lumi depersonalizate, narcisele fragile și efemere, depersonalizate și ele, mărul atins de putreziciune, cartea deschisă contrastează puternic ca “natură moartă” cu chipul îndurerat și contorsionat al eroului grec, care prin sugestia suferinței pare mai mult Iisus Christos, imagine sublimată a condiției tragice a

omului Dinu Andreescu intrase întâmplător în posesia acestei opere și gravitatea mesajului nu-l reținuse din agitația vieții sale de prosper și descurcăreț om de afaceri. Abia când receptează, între vis și trezire, mesajul materializat în vocea ciudată ce țâșnește din străfundurile ființei sale, transfer tabloului atenția și nedumerirea sa. Dialogurile interioare vor deveni frecvent învăluite într-o ambiguitate ce le apropie de misterul existențial. Frecvențele dedublări ale personajului sunt incursiuni în abisurile conștiinței, modalități de confruntare cu sine, de problematizare. Etica după care se conduce de dovedește a fi imperfect. În evoluția ca personaj a lui Dinu Andreescu e o permanentă confruntare între fondului lui aprioric cinstit și tentația exercitării abuzive a puterii. Astfel, nu-și face scrupule, nu dramatizează când e să “pună de-o afacere”, aplicând comandamente machiavelice sau cinice. Regula e să nu aibă nicio regulă, căci un “om înțelept face întotdeauna ceea ce trebuie”, important fiind mereu câștigul, profitul.

Deși nu lipsesc descrierile, atenția autorului cade pe mișcările personajelor, pe comportamentul, pe gândurile lor. Se creează permanent două planuri – unul al aparenței afișat prin *mască*, celălalt ascuns, disimulat, al adevăratului chip, al profunzimilor gândului și sufletului. Dinu Andreescu este personajul către care converg firele acțiunii concentrând atenția naratorului și a personajelor reflectori. Pentru cei din jur, el a cunoscut o involuție – de la omul corect, nobil, generos la individual ignobil, sadic, dezumanizat de puterea nefastă a banului : “Dinu Andreescu n-a fost niciodată un sadic, spune Niță Apostol (...). Acum nu mai ține cont de nimeni și de nimic. Aburii puterii îi dau fiori și de la înălțimea orgoliului insolent nu mai sesizează contururile obiectelor, nici omul dincolo de strălucirea banului sau dincolo de lipsa lui. Pentru el, oamenii au devenit instrumente prin care își satisface și-și exercită puterea capricios și arogant. Familia i s-a destrămat, Cornelia l-a părăsit după o scurtă aventură cu șoferul ei, Doru, de a cărui moarte suspectă Dinu Andreescu nu e străin. Personajul nu e un simplu avar pentru că nu îl interesează acumularea propriu-zisă, ci avantajele căci e un hedonic și un epicureu; și nici un simplu parvenist căci simulează rafinamentul, ascultă muzică clasică, citește, sprijină artele. Bogdan, fiul său, îl vede chiar ca pe un Mecena. El are câte puțin din fiecare. Lumea evoluează și cu ea indivizii ca Dinu Andreescu, stăpâniți de fascinația banului și a puterii. Însă puterea pe care o deține e o iluzie, el fiind un “subansamblu în cadrul unui mecanism” piramidal, supus principiului dominoului.

O temă interesantă este aceea a paternității. George și Bogdan, fiii lui Dinu Andreescu par, ca-n mitul lui Ianus, fețele complementare ale tatălui. Unul, Bogdan, e dedicat imperativelor spiritului – e scriitor și reflecțiile sale cu caracter de eseu sunt incizii în problematica vieții contemporane. Apoi, printr-o ironie a destinului, fiul se îndrăgostește de amanta tatălui, poetesa Edith cu care va alcătui un cuplu misterios, dispărând, fără mari dramatisme, din centrul de interes al naratorului. Marile probleme ale existenței nu zguduie conștiințele, viața se scurge fără cutremurările tragediei. Celălalt, George, pare a-și urma tatăl, prin vocația afacerilor. E însă un beizade care are, la un moment dat, revelația conștiinței de sine și decide să se desprindă, părăsindu-și tatăl, fără implicațiile dureroase ale aceleiași teme în “Moromeții” lui Marin Preda, unde plecarea fiilor echivalează cu o trădare. George hotărăște să plece în Canada pentru a-și dobândi independența și, o dată cu ea, respectul de sine. Confruntarea cu George e punctul culminant al evoluției personajului și al romanului. E un conflict ce izbucnește în exterior, motivate de sinuoșitățile vieții interioare, scoase la iveală de brutalitatea acestei clipe dramatice. Raportul dintre aparență și esență este răsturnat în oglinda judecății fiului. E o reînțoarcere nu a fiului risipitor ci a tatălui risipitor, care în goana după bani și putere a pierdut ceea ce valora mai mult – familia, afecțiunea ei. Fiul îi reproșează dezumanizarea, îndepărtarea de tot ce e frumos și omenesc; tatăl, individual volițional, de acțiune aplică imperatiivele forței, lumea, pentru el, e alcătuită din învinși și învingători, toate acțiunile sale justificându-se prin obsesia victoriei.

Lipsa demnității/verticalității, oportunismul, cinismul sunt legi ale unui sistem pe care personajele și le însușesc, subjugate totalmente de zeul banului. La vânatoarea organizată de Dinu Andreescu, de exemplu, se adună toată fauna politicianilor, de diverse culori și partide într-un consens de “pupat toți piața independenti”, deoarece ei nu se ceartă pe doctrine ci... pe postură. Lipsa de caracter, obediența sunt condiții obligatorii ale succesului, ale parvenirii. În acest context, evoluția personajului Gogu Căpățână devine verosimilă prin concupiscentă și promiscuitate morală, prin confuzia valorilor. Pornind, inițial, cu gânduri lipsite de inocență, în ceea ce-l privește pe Dinu Andreescu, el sfârșește prin a i se supune, prin a-i face jocul devenind unul din oamenii de încredere, conducând în stil mafiot o bandă de bătăuși care percepeau “taxa de protecție.

Finalul romanului, surprinzător, produce o răsturnare în planul construcției narative și al situațiilor epice. Romanul debuta cu deznodământul – premiarea miliardarului Dinu Andreescu. Breșa favorizase, prin racursiu, derularea evenimentelor, pentru ca acțiunea să revină, circular, în punctual circular. Omul infailibil se dovedește failibil, căderea lui deschide drum altuia. La festivitatea de premiere, asistența e anunțată că Dinu Andreescu a fost victima unui accident rutier. Un cerc se închide, altul se deschide, lanțul delațiunii, al concupiscentei continuând la nesfârșit. Simetria inversă pune problematica romanului în altă lumină. Sensul metaforei din titlu se revelează la sfârșit. Atâta timp cât uită natura umană, omul se pierde pe sine, natura ignorată se răzbuună.

Putere, dragoste, ascensiune, cultură, poezie, familie, prietenie, relațiile cu părinții sunt motive ale cărții amestecate în alambicul aceleiași viziuni integratoare la capătul căreia se conturează figura complex a personajului Dinu Andreescu și a atmosferei postdecembriste cu luminile și umbrele ei. Se pare că cel mai ușor de învățat a fost lecția îmbogățirii. Meritul scriitorului este și acela de a revela sensul acestei îmbogățiri

...

DRAMELE CAMPIEI – ISTORIA UNEI PRIVIRI

Dan-Silviu Boerescu

Curentul Nr. 194 / 252 / 21 August 1998

Principala calitate a prozelor scurte adunate de Ioan Neșu în această a patra carte a sa (după un **Pumn de iarbă** – 1994, **Marele necunoscut** – 1995, **Privire clandestine** – 1996) stă în faptul că știu să ocolească idilismul convențional al literaturii cu tematică rurală. Bărăganul postbelic este văzut ca un loc în care se concentrează o sumedenie de drame, în care oamenii sunt biruiți de patimi și ajung, în consecință, până la crimă. Pare că țărâniea dunăreană autentică se dezintegrează nu numai din cauza anulării ca și clasă socio-istorică în socialism (epocă în care este forțată să migreze la oraș pentru a împlini planurile unei industrializări bezmetice). Germenele autodistrucției se află însă mult mai adânc sădit în acești oameni pe care autorul (născut în **Teleorman** și stabilit în Slobozia, în apropiere de care guvernează o altă **pădure nebună**, la Bărăganu) îi cunoaște foarte bine și, poate, în felul său neconcesiv, îi iubește. Dar îi iubește într-un chip lucid, de o luciditate aproape masochistă. Ioan Neșu nu le iartă celor investiți de un Ștefan Bănuțescu, bunăoară, cu atributele fabulosului și mitologicului, niciuna din lașitățile mai mici sau mai mari, dar care le mimează identitatea cu tenacitatea unui “vierme din inimă”. Puține sunt, în fapt, oazele de umanitate din acest volum. Lacrimile personajului care, în ultimul text inserat în carte (**Zăporul**), își pierde mama într-o groaznică revărsare de apă sunt reale, totuși ele nu pot masca faptul că bătrâna paralizată fusese uitată în casă, supusă asediului implacabil al diluviului chiar de propriul ei fiu. Tot așa cum, în **Generații**, în **Abia după aceea, moș Nicolae muri...** sau în **Călătoria mamei**, relația dintre părinți și copii este una de trădare, sub imperiul unui pragmatism ticălos. Copiii trădează, iar cei trădați nu-s doar părinții lor, ci ultimii supraviețuitori ai unui mod de viață arhaic-patriarhal care se stinge o dată cu ei. În mod simbolic, pe coperta a IV-a, este inserat un paragraf din **Bătrâna**, care descrie sec, fără patetism sau aplecare spre melodrama, o înmormântare. Nu scrierul și grămăjoara de pământ care îl va acoperi sunt semnificative aici, ci reacția fiului care “privea de parcă nimic din ce se întâmpla în jur nu-l implica în vreun fel”. Comunicarea cu universal rustic a dispărut fără ca ea să fi fost înlocuită cu ceva. Cel plecat din sat nu ajunge practic în oraș, ci rămâne în permanență pe drum, încercând o navetă imposibilă. Setul de valori morale tradiționale a fost anulat de eroziunea timpului și, fără s-o formulize explicit, cartea lui Ioan Neșu ridică o întrebare deloc retorică : cine (și când) a greșit – omul, natura, civilizația? Bărăganul pare pierdut “supt vremi” într-o dramă inexorabilă.

STATUIA LUI IOAN NEȘU

Horia Gârbea

Luceafărul, Nr. 34 / 3 Octombrie 2011

Titlul nu trebuie să vă deruteze. Nu poate fi vorba, deocamdată, ca Ioan Neșu să aibă o statuie în mijlocul Sloboziei, orașul în care locuiește. Nici în București sau în altă metropolă. Dar nu pentru că nu ar merita-o. Ci pentru că statuile sunt consacrate scriitorilor decedați, iar Ioan Neșu este, din fericire, în viață și în deplină putere creatoare. Din acest punct de vedere, îi doresc să nu împotmolească multă vreme municipiile ialomițene cu vreun bust.

Sigur că există unii autori care-și comandă statuia încă din viață. Dar Ioan Neșu, pasionat inginer silvic, care a "construit" un centru în mijlocul câmpiei, este un om prea cumsecade și prea lucid ca să facă una ca asta. Nici prin cap nu i-ar trece să favorizeze asemenea probă de orgoliu deși, dacă mă gândesc bine, el este, alături de Nicolae Stan, autorul Apei negre, unul dintre cei mai serioși profesioniști ai scrisului pe câmpia dintre Dâmbovița și Dunăre.

Titlul meu se referă, așadar, numai la romanul cel mai recent al lui Ioan Neșu, intitulat **Natură moartă cu statuie**. El a apărut la Editura Coresi și cred că s-ar cuveni citit cu atenție de critici ca și de membrii juriilor ce vor încununa proza anului current. Argumente : este un roman foarte bine scris, cu o construcție riguroasă, cu personaje puternice și credibile. Un plus de interes este dat de subiectul acestui text : viața sentimentală a unui miliardar din România ultimului deceniu. Personajul central al cărții, puternicul parvenit Dinu Andreescu, este un individ pe care autorul îl creează ca pe un tip memorabil, departe de a fi încărcat cu toate păcatele sau de a profesa un cinism barbar precum șefii de mafie din filmele cu clișee. El e un tip introvertit, destul de rafinat și mai ales marcat de îndoieli. Ajuns în vârf, e conștient de o anumită nefericire și se întreabă dacă a meritat să ajungă acolo, un loc de unde nu mai poate da înapoi. Andreescu se amestecă în politică, se murdărește pentru a se menține puternic și trebuie să rămână puternic pur și simplu pentru a supraviețui.

Ioan Neșu își scrie romanul cu siguranță, păstrează un ritm excelent și o construcție de tip cinematografic care ar permite foarte ușor transformarea cărții în scenariu de film ceea ce, cred eu, n-ar fi deloc contraindicat. Iată că "tranziția" începe, după doisprezece ani, să-și găsească reflexii literare de bună calitate. Asemenea volume pot fi *best-seller*-uri mai degrabă decât unele traduceri de romane comerciale. Decisivă rămâne, însă, publicitatea pe care editorii trebuie s-o facă în chip mult mai profesionist.

POVESTIREA CA IMPRESIE

Constantin Dram

Convorbiri Literare Nr. 11, Noiembrie 1998

Ioan Neșu scrie pentru a ne **comunica** și a-și **comunica** impresii : impresii despre oameni, cu aspirațiile acestora, cu elanuri înfrânte, oameni pe care prozatorul i-a cunoscut pe vreun peron de gară, așteptând vreo legătură spre Caracal sau București sau despre oamenii cunoscuți prin localitățile ialomițene ...

Nu e o intenție precisă de a ordona aceste impresii; dimpotrivă, Ioan Neșu trăiește o anumită stare de beatitudine, provocată de plăcerea **spunerii**: plăcerea de a spune, de a **expune** faptele așa cum le-a cunoscut. Actul său oscilează între actul laborios al cronicarului și plăcerea pictorului impresionist, surprins de proștețimea unui cadru oarecare ce merită înrămat și trimis spre plăcerea marelui public. Așa iau naștere un număr de texte de mica întindere; ele lasă însă certitudinea că nici nu ar fi avut relevanța scontată dacă ar fi fost de amplitudine mai sporită: prozatorul a investit atât cât a simțit că este necesar, fără să-și propună inovații la nivel de structuri narrative sau la nivel de expresie. Mai mult chiar, poți bănui o motivare îndepărtare de îndrăznelile lingvistice și de întortocheatele etaje narrative ce le va fi întâlnit în proza modernă: textul, așa

cum îl vede Ioan Neșu, este rezultatul unei redactări aproape simpliste, dând acea senzație **pe** care ți-o oferă transparența naturală.

Și totuși, nu e (doar) ceva specific prozei tradiționale, căci fiecare text mai conține și altceva: acea **impresie** pe care autorul știe să ne-o transmită, cu simplitate și logica celui artist care știe să vadă și să înțeleagă. Iar rezultatul se înscrie în sfera unor texte dominate de acuratețe narativă, în acea notă de schiță după schiță, tablou după tablou, într-o înșiruire având titlul cu vădită trimitere picturală : **Zi de toamnă cu cal**.

Un anume Paul Toader se întoarce în satul său după zece ani de pușcărie, pedeapsă primită pe nedrept, pentru o crimă înfăptuită de un alt sâtean. E o întâmplare cu accente ușor sadoveniene (“într-un sat odată”), dar tratată cu alte mijloace de prozatorul ialomițean, care preferă să urmărească reacțiile personajului înainte de ..... și, prin urmare, nu au înțeles drama ascunsă (**Urmele**); dispariția “neanunțată”, neprevăzută a unui om, amestecat cu pământul dintotdeauna și lăsând, astfel, din el, să crească un răsad de roșii (**Semințele**); un alt om (comparabil cu un personaj din Marin Preda) își descarcă furia erotica ucigând în bătaie un cal (**Zi de toamnă cu cal**); un bătrân nu moare până nu face, încă o dată, ordinea convenită printre urmașii lacomi și nedemni (**Abia după aceea, moș Nicolae muri...**); un drum spre gară și posibilitatea unei mame de a-și revedea fiul după mulți ani de înstrăinare (**Trenul**); un colț de natură, câteva gânduri și vestea unui accident stupid (**Accidentul**); încheierea unor destine, altfel decât cum fuseseră ele gândite, dorite în tinerețe (**Bătrâna**) și o bănuială care devine certitudine, într-o pricină erotica, încheiată în chip neprevăzut (**Viermele din inimă**) ...

Sunt, cumva mai detașate de celelalte texte, două povestiri apropiate, atât ca intenție narativă cât și tonalitate a povestirii. E vorba de **Dulcea și pătimașa mea boală**, respectiv **Dragoste pe furate**.

Ambele narează întâmplări cu vădit substrat erotic. Un bărbat își tratează suspecta sa boală, când soția sa este plecată pentru o perioadă mai lungă, prin intermediul unei prietene de familie, devenită neprevăzută amantă ...

Un alt bărbat între două vârste își descoperă o propensiune erotică neașteptată, într-un cadru care ține de un peisaj industrial, dragoste care se va stinge la fel de ușor pe cât se declanșase: “Începea să se enerveze. Fata asta crede că eu mai sunt de nouă’șpe ani, să-mi pierd timpul cu întâlnirile? Crede că dacă am serviciu nu mai am și alte probleme de rezolvat pe acasă?”

Indubitabil, prozatorul Ioan Neșu și-a propus să se facă înțeles de la prima abordare a textului de către lector. Mesajul devine însă, astfel, mai complex decât aparenta sa transparență și se transformă în marcă stilistică, evidențiind un scriitor a cărui proză reușește să convingă.

IOAN NEȘU - MOLIMA

Saeculum, Nr 210, Mai-Iunie 2009

Dacă în romanul “Natură moartă cu statuie” (2000) autorul urmărea viața și cariera unui parvenit din lungă și glorioasă tranziție românească, Dinu Andreescu, personaj născut și explicabil în contextul realității noastre atât de dinamice și năucitoare, de data aceasta, în centrala narațiunii se află El – Șeful – Stăpânul, de fapt *posedatul de Putere*, circumscris unei lumi macerate de teamă, mașini negre și singurătate. De cealaltă parte, indivizi care se retrag într-o *resemnare* vinovată, cantități remarcabile de vodcă și epuizante partide de sex. Interesantă este poziționarea lui Ion Culea, personaj martor și raisonneur, redactor la un ziar ce-și clamează neconvingător obiectivitatea, tot așa cum membrii redacției își camuflează lașitatea în discursuri paralele, gesturi frânte și nelipsitele sticle de vodcă. Acesta, în fața unor evenimente ce se derulează demențial (“o *deșănțată vânătoare de oameni*”) colectează informații, confesiuni și spovedanii, unele venite din cercul și din apropierea puterii, echilibrând astfel “banca de date” a celor care întrețineau teroarea, realizată cu ajutorul unor cutii speciale montate “la fiecare colț de stradă” într-un adevărat eden al informatorilor. De fapt, cele douăzeci și două de secvențe narrative au în

prim-plan (indiferent de perspectiva asumată) fie Dictatorul, în variantă autohtonă, fie Ziaristul aflat într-o perpetuă documentare, cu șansa valorificării acestor informații într-un viitor neprecizat. Acesta din urmă se mișcă panicat între redacție, cârciumă (unde se definește și se demontează mecanismul puterii), “felcerița” Vicki, cea care îl remontează și-i stabilizează energiile și Marioara, oaza lui de liniște și cumpătare, atâta timp cât a sa consoartă este pătrunsă de un adevăr simplu: “*Tot mai bine este cu un prost în bățatură, decât un deștept în pușcărie*”. Unul dintre cele mai interesante personaje din roman, produs al acestor vremuri, este Lache Măcelaru, ajuns lefter, dar profitând – cu succes – de spaima generală atunci când îi intimidează pe chelnerii și patronii unor baruri și restaurante cu ajutorul unei insigne oarecare. Lache (nicio apropiere posibilă cu personajul lui Caragiale) are o figură acceptabilă, un costum bun, mult tupeu și, evident, o bună cunoaștere a oamenilor. El este cu adevărat speriat doar de momentul în care ar putea deveni laș, dar se dovedește un prieten loial atunci când se oferă să-i ofere o ascunzătoare lui Culea. Un alt personaj care ne reține atenția este doctorul *Dorinel Jipoiu*, *devotat meseriei sale și foarte convins că se dorește o lichidare efectivă a tuturor celor care gândesc și dovedesc personalitate*. Dacă Lache identifică cu luciditate fenomenul politic devastator sub numele de “*molimă dirijată*”, doctorul Jipoiu este cel care condamnă, indirect, lipsa de reacție a celor mulți, atunci când meditează amar : “*vegetez, cum vegetează toată lumea*”. Discursul puterii, susținut pe mai multe voci, este departe de a fi monoton, deși previzibil dacă ajungi să cunoști mecanismul puterii, de oriunde ar fi : “*Eu sunt Dumnezeu lor! De ce ar trebui să-mi trădez slăbiciunile?*” Personajul, monstrous în această ipostază, are punctele sale slabe, după cum apare prin schimbarea perspectivelor narrative. *Maria*, bucătăreasa, aflată în intimitatea înaltului personaj, intuiește singurătatea tragică a celui ce dispune abuziv de viețile și destinele oamenilor. O altă voce feminină, *Lidia*, descoperă cititorului nebaneuite rezerve sufletești ale aceluiași, evidente în gestul său de a-i așeza la vedere câte o crizantemă. Din punctul de vedere al Lidiei, el este un “exemplar distins”. Prin contrast, *Alecu* sau *Laurențiu Petrescu* sunt variantele umanizate ale unei puteri ceva mai sofisticate, menținându-se cu obstinație în duplicitate și așteptare, cu speranța ca altcineva să rezolve problema înlăturării dictatorului. În sfârșit, *Bobică* este varianta brutală și abjectă a Puterii, pe când *Bădea*, ideologul, este varianta urât mirositoare, predestinat să fie mereu în plan secund, alimentând discursul puterii cu toate dejecțiile pământului. Modul în care alternează persoanele I, a II-a și a III-a, într-un fascinant joc al vocilor, avantajează construirea unor personaje complexe cum ar fi Stăpânul (un excelent cunoscător al naturii umane) sau Laurențiu Petrescu, cu lumini și umbre, în funcție de perspectiva asumată. Deși romanul face deseori aluzie la faptele petrecute în societatea românească de dinainte de 1989, totuși există suficiente sugestii care trimit la o realitate imediată, ceea ce ne face să vedem în carte nu numai o acidă și amară satiră la adresa puterii discreționare, ci și un avertisment. Dezamăgirea naratorului – personaj (Ion Culea) se întrevede în finalul romanului, după ce “*buba neagră a plesnit*”. Acesta constată stupefiat, în timp ce trece convoiul mortuar cu trupul dictatorului ce-i condamnă pe toți la teamă, umilință și solitaritate, că “*multă lume avea lacrimi în ochi*”. Unde mai pui că acesta dispăruse (fizic) datorită unui complot al obsedaților de putere, cu nimic mai presus de Stăpân, ba dimpotrivă... Și să nu te gândești la actualitate?!...

Vocația scrisului în Teleorman – Dumitru Vasile Delceanu

Editura Teleormanul Liber, 2005, paginile 251-252

IOAN NEȘU (n. 1950, Turnu Măgurele), inginer silvic grijuliu cu pădurile Bărăganului este un povestăș împătimit. Romanele *Un pumn de iarbă* (1994), *Marele necunoscut* (1995), *Privire clandestină* (1996), *Natură moartă cu statuie* (2000), *Alesul* (2002) și volumul de proză scurtă *Zi de toamnă cu cal* (1998) relevă un autor interesant, cum interesante sunt și opiniile despre el și cărțile lui ale unor comentatori. Mai toți sesizează un anume apetit al narațiunii, simplitatea și directetea zicerii, îndrăzneala de a nu se îndepărta ostentativ de formulă tradiționalistă, capacitatea de observație a colectivității și individului în diferite ipostaze ale existenței lor, viziunea realistă asupra trecutului apropiat și a prezentului. Într-un cuvânt se manifestă față de Ioan Neșu o cvasi-unanimă opinie critică favorabilă, la care subscriem. Când se procedează la diverse nuanțări, clasificări și comparații, se ajunge la păreri contradictorii. Când unul zice că prozatorul “se ferește

deopotrivă de ironie și de duiosie”, altul spune că el “alternează duiosia și duritatea”; cineva îi apreciază “profesionalismul scriiturii, al compoziției, al atmosferei”, iar altcineva îl vede “fără să-și propună inovații la nivel de structuri narative sau la nivel de expresie”; cutare îl consideră “întemeietorul unui altfel de roman”, deci absolut original, dar, concomitant, îl leagă de Mircea Eliade, Eugen Barbu, Ernesto Sabato, Mario Vargas Llosa, Michel de Ghelderobe, W. Faulkner, Gabriel Garcia Marques etc.

Lăsând la o parte astfel de curiozități, cert este faptul că Ioan Neșu rămâne un prozator cu har. În povestirea “Zi de toamnă cu cal”, care dă titlul singurului volum de proză scurtă, calul lui Florea Gheorghe al lui Marin Preda, reîncarnate parcă în calul lui Ion Ghebea al lui Ioan Neșu, mai mare o dată. În alta o mamă pleacă la oraș să-și vadă băiatul, cum pleca și Moromete în capitală după ai lui, numai că acesta îl găsisse pe Nilă la bloc, pe când femeia îl află plecat și se întoarce mahnită după ce doarme câteva ceasuri în gară. În altele – ba un omor, ba o înmormântare, ba nițică “dragoste pe furate”, adică ce se întâmplă de când e lumea în sat, despre care au scris mulți, povestite așezat, trait, adesea mișcător, în notă personală. Lumea este cea a Teleormanului, satul este cel natal al scriitorului, iar personajele, cele mai multe, sunt de găsit aici, unele chiar cu numele neschimbat, ca la Zaharia Stancu, originar din aceeași localitate de pe “lunga, îngusta și săraca vale a Călmățuiului”.

Romanele – concentrate, până în 200 de pagini – sunt, în fond, niște narațiuni ceva mai cuprinzătoare, reliefând destinele unor intelectuali cu obârșie rustică suferind efectele pojarului communist sau prinși în “jocul” încâlcit al tranziției românești care îl supune pe om la diverse încercări, tentații, subterfugii și riscuri.

Petrică asistă la drama destrămării idealurilor țăranului de la câmpie, colectivizat și depersonalizat, și îi împărtășește suferința. (*Un pumn de iarbă*) Gheorghe A. Gheorghe, ratând o căsătorie (implicit o dragoste) își caută alta și o găsește, remontându-se sufletește (*Marele necunoscut*), Octavian Frunzariu, pentru a ajunge director, deși are calități deosebite pentru o asemenea funcție, este supus presiunii de a adera la partidul aflat la putere (*Privire clandestină*), Dinu Andreescu, ajuns miliardar prin folosirea unui arsenal infernal de tertipuri, moare în urma unui accident provocat de unii cărora le pricinuiseră neazuri. El devine victima propriei conduite și a sistemului în care este angrenat. Dialogul dintre doi apropiați ai săi este edificator:

“- Eu presupun, tu ia-o numai ca o părere, că el acum, chiar dacă ar vrea să se retragă sau să se limiteze, poftim, să reducă sfera afacerilor sale, nu ar mai putea, nu l-ar mai lăsa alții. Pentru că trebuie să fim de acord amândoi că el este un subansamblu în cadrul unui mecanism, iar dacă n-ar mai funcționa subansamblul, n-ar mai funcționa sistemul, înțelegi?”

Oricum, eu rămân la ideea mea, pentru că ăștia pe care îi învârte el pe degete nu sunt oricine, sunt oameni cu grade, cu funcții, cu relații, nu crezi că i se poate întâmpla și lui un accident?”

(Natură moartă cu statuie)

Chiar dacă pe alocuri invenția ar trebui mai pronunțată și asistăm la o aglomerare de întâmplări pe o suprafață epică restrânsă, proza lui Ioan Neșu este viguros articulată și nu puține scene rămân memorabile prin resorturile ce le generează și prin recuzita de sentimente și gesturi a personajelor. Curioasă și de efect este alternanța naratorilor în Natură moartă cu statuie – povestesc când autorul, când Dinu, când Edith ... Limbajul este muntenesc pigmentat cu termeni din sud.

O PARABOLĂ A PUTERII

Ana Dobre

Meandre, Nr 1-2 , Ianuarie-Februarie 2008

Cartea care-ți vine imediat în minte după ce parcurgi ultimul roman al lui Ioan Neșu, *Molima* (Editura Semne, București, 2008) este cea a lui Marius Tupan, “Batalioane Invizibile”. Aceeași plăcere a invenției narative, aceeași tendință de a inventa pe marginea politicului, de a scormoni posibile scenarii dincolo de frazele și imaginea politică. Se pare că societatea românească actuală aruncă scriitorului permanent o provocare. Iar această provocare pune în discuție raportul dintre imaginație și realitate, ficțiune și non-ficțiune. Realitatea pare că întrece imaginația. Scriitorul trebuie să-și decline inferioritatea în fața întâmplărilor rocambolești și să devină secretarul societății, să transcribe realul în formele epicului.

Undeva, Mircea Eliade spune referitor la poporul roman și la relația lui cu politicul că este unic în a-și consuma energiile în slujba acestuia. Această predilecție evidentă și detectabilă ca trăsătură la bărbații nației se prelungește în literatură în narațiunile politice. Frecvențele dezbateri, talk-show-urile, “fabricile” de știri sunt *emanații* ale acestei predilecții devenite o pasiune cronofagă și inutilă.

O astfel de literatură se apropie de ancheta jurnalistică. Invenția epică este inferioară tehnicilor și procedurilor narative, accentul cade pe iluzia adevărului, pe autenticitatea faptelor. Scriitorul face eforturi pentru a-și convinge cititorul de realitatea faptelor prezentate. Stilul își descarcă podoabele, țelul nu mai pare a fi esteticul, ci reflectarea adevărului social-politic din zona puterii. Literatura își caută alte convenții pentru a-și consolida o altă/nouă estetică.

Aceste scheme narative se regăsesc în romanul *Molima* al lui Ioan Neșu, un roman care se vrea o parabola despre putere și corupție. Absența determinărilor temporale și spațiale conferă romanului o tentă parabolică. Autorul identifică un scenariu al puterii și-l propune spre meditație într-o schemă epică prin tehnica relativizatoare a perspectivelor multiple.

Epicul se dezvoltă pe două linii narative – redacția unui ziar și “*Structura*” – care se intersectează permanent, veștile din unul răsfrângându-se în celălalt. Modul în care faptele, întâmplările din cadrul *Structurii* se reflectă în cadrul redacției; în conștiința jurnaliștilor constituie și modul în care se compune romanul. Unghiul se diversifică prin mărturiile unor personaje care dau seamă despre personajul Laurențiu Petrescu, unul dintre marii șefi ai *Structurii*, arestat și, ulterior, pedepsit pentru vina de a-și fi dorit el însuși Puterea.

Dacă am citi acest roman ca pe un roman cu cheie, în personajul Laurențiu Petrescu am fi tentați să identificăm detalii, date care ar duce la procesul lui Lucrețiu Pătrășcanu (inițialele numelui personajului ar fi un indiciu în acest sens...). Scriitorul își scoate, însă, romanul de sub limitele temporale pentru a sugera că acel scenariu este repetabil, că în josnicie oamenii și sistemele se aseamănă.

În acest context, titlul de **Molima** capătă semnificații deosebite și explică frecvența lui în text cu valoare de leitmotiv. *Molima* este o boală a societății constând în suspiciune, corupție, confuzie valorică, îngenuncherea capetelor semețe. E o “molimă dirijată”, după cum spune un personaj – Lache Măcelaru, “politică de epurare”, “bubă neagră”, “șerpăraie”. *Molima* constă și în a inventa/fabrica vini imaginare pentru a scăpa de indivizii incozi. E o putere *underground*, care acționează în spatele cortinei, o structură de tip mafiot al cărei țel este puterea care înseamnă bani, avere, poziție socială. Uneori, naratorul împrumută vocea poporului și în stil impersonal notează : *Se zvonea că indivizii specializați în spargerii, care acționau cu atâta dezinvoltură, pentru orice eventualitate, erau păziți chiar de cei care ar fi trebuit să asigure ordinea contra unei anumite părți din pradă* (pag. 79).

Molima este un roman-dezbateri în care dosarul de existență se constituie din multitudinea punctelor de vedere pentru a proiecta luminile asupra unui personaj – Laurențiu Petrescu – și a problematicii legate de “cazul” său. Personajele se grupează în funcție de interesul politic sau/și pecuniar, în funcție de ponderea demnității în caracterul lor. Un motiv plin de semnificații dramatice este moartea. Personajele nu sunt însă unele tragice. Pentru Cornel Dumitru, violat împreună cu nevasta de generalul Bobică, moartea este ultima demnitate pe care și-o permite pentru a se salva ca om. Alte morți (Ivănescu, de exemplu) sunt suspecte, sugestia evident fiind aceea a asasinatului politic. Ultima moarte, care stinge și conflictul și pune capăt “molimei” – cea a *Stăpânului* “Structurii” are similitudini cu scenariile legate de moartea lui Stalin. În acest fel, romanul își mai adaugă o semnificație – romanul dictatorului/dictaturii.

Cu unele scăderi- stilul excesiv jurnalistice, în dauna creației, schematismul unor personaje, unele nefiind viabile, părănd ilustrări ale unor idei ale autorului – romanul este o lectură agreabilă oferind un punct de vedere asupra realității contemporane evanescente.

MOLIMA – DE IOAN NEȘU

Titus Nițu

Helis, Nr. 12 (68), Decembrie 2008

Pe data de 19 Octombrie a.c. am primit această carte din partea autorului, un gest care mi-a făcut o plăcută surpriză. Un invidios și slavă domnului astfel de schizoizi sunt destui, ar zice : “septuagenarii ăștia devin hipersensibili!”. Iată de ce, înainte de a intra în subiectul propriu-zis, plonjez în timp în 2001, când am înființat noua revistă “Tribuna literar-artistică și culturală” în care aduceam ca argument ideea că “cel mai important pentru ea este să existe și să reziste” și “să depindă în mod logic și necesar de realizarea ei (mă refeream la cei ce își vor pune semnătura pe producțiile proprii).

Din aceste perspective, e limpede că între ei a fost și Ioan Neșu. Menționez că răsfoind revista, până în anul 2003, este evident că în acea perioadă Ioan Neșu era déjà un prozator format, de talent. Sub semnătura lui apăruseră romanele “Alesul” – 2003, “Marele necunoscut” – 1995 și “Natură moartă cu statuie” -2000. Și toate acestea în condițiile în care circula cu îngrijorare întrebarea retorică : “se mai scrie literatură românească?” Într-o succesiune logică venea și întrebarea : “se mai citește proză, mai ales cea de respirație?” Ambele întrebări reveneau obsesiv după 1989. Nu este mai puțin adevărat că ele sunt valabile și astăzi, din varii motive.

De remarcat că se miza pe “literatura de sertar”, sertar care a fost din păcate gol-goluț. În schimb, piața cărții a fost invadată de jurnale intime, pe care Eugen Simion le-a explorat în trei volume intitulate “Ficțiunea jurnalului intim”, lucrări de anvergură analitică și exemplificare prin plonjări în temporalitate. Jurnalele au continuat, pentru un timp, mai ales prin conținutul documentar în sfera intimă, a autorilor și incidențelor lor cu politica timpurilor.

N-aș vrea să omitem hemoragia de tonuri și apetitul unor oameni politici de a-și publica trecerea lor prin demnitățile deținute, justificându-se fiecare după gradul de implicare, competențe și riscuri. Toate acestea au însă un caracter propagandistic.

Părăsesc acest excurs și mă cantonez, în continuare, pe proza lui Ioan Neșu, care impresionează prin diversitate tematică, oportunitate evenimentială, finețe și rafinament caracterologic, mânăuirea mijloacelor de exprimare și tot ce ține de creația adevărată.

De la un roman la altul, elementele de diferențiere, ca prozator care se respectă, ele esențializează și valorifică informațiile prin translații de timp și spațiu raportate la cotidian cu toate că, uneori pare prea frust.

Cu aceste considerații sintetico-generalizatoare, m-am apropiat de cartea care a fost, de fapt, pretextul întoarcerii în timp și anume romanul MOLIMA.

De data aceasta Ioan Neșu mă surprinde pătrunzând într-un domeniu foarte apropiat mie, acela al presei scrise. Se confirmă deci (sau se potrivesc) versurile lui Geo Dumitrescu : “La urma urmei / din câte adevăruri se compune un om?” Și atunci, completez eu, o fi și Ioan Neșu un “nomad” ca și mine și s-a aruncat într-o lume a neliniștilor în care oameni ai presei trăiesc și satisfacții poate, uneori, năclăite de ticuri și patimi care intră în conflict cu o societate bolnavă și se contaminează și ei.

Explorările din Molima surprind febra și sevrăjul intrării și ieșirii din evenimentele de presă. Sunt bucurios să constat atmosfera surprinsă într-o redacție intrată când în derivă, când în stare de limpiditate.

Din lectură, am impresia că autorul a stat așezat într-un ungher dinadins întunecat și a pândit toate personajele, creionându-le după toate cerințele portretizării : fizice, morale, intelectuale etc. Similitudinile (fie ele și ficționale) sunt evidente. În același timp, îngroșarea unora ține de cerințele prozei în cauză.

Temporalitatea? Este ușor deductibilă. Contextualitatea? Amalgamată, derutantă, ca un fel de Turn Babel. Machiavelisme? Cât cuprinde. Planurile se schimbă într-un zig-zag vertiginos până la deznodământul catastrofal.

Așadar, romanul este construit și esopic-neclar, ambiguu, ceea ce pune imaginația cititorului la lucru să identifice trimiterile scriitorului prin experimente, personaje, opinii, atitudini ș.a.m.d.

De altfel, finalul deschide multe șarade, prin și din context, dar în primul rând prin meditația redactorului șef : “Ion Culea a ascultat comunicatul la radio. Într-un fel nici nu a fost surprins. Buba neagră a plesnit. Nici nu se putea altfel. Și-a aruncat puținele lucruri pe care le luase cu el, de-a valma, în geamantan și s-a grăbit să prindă ultimul tren. Avea un sentiment de ușurare, de eliberare, pe care nu-l mai simțise de când fusese lăsat la vatră. Simțea nevoia să iubească, să-și vadă prietenii, redacția cu mesele ei vechi ...” Și ceva mai jos : “...Multă lume avea lacrimi în ochi. Se foloseau des batistele. Își aprinse o țigară, deși nu știa dacă este un gest potrivit într-un astfel de moment și se retrase pe o stradă mai liniștită, zicând cu voce tare, parcă s-ar fi adresat cuiva : “Prostimea asta chiar plânge, domnule!”

DICTATURA, ÎNTRE TRECUT ȘI VIITOR

Constantin Dram

Convorbiri Literare, Nr 2 , Februarie 2009 (pag. 82-84)

Romanul lui Ioan Neșu, **Molima** (Editura Semne, 2008) trimite spre un univers ficțional ce pare a fi decupat, printr-un procedeu ce trimite, uneori, spre tehnica feliilor de viață balzaciene, dintr-un spațiu referențial revolut, uneori, mai aproape de prezent, alteori, deoarece în mod frecvent incidența unor amănunte trimite inclusiv spre o realitate posibil contemporană sau viitoare. Altfel spus, prozatorul reușește să contureze un altfel de parabola a puterii demente, fără a trimite explicit la un anume tip de societate supus analizei, considerând că ultimele decenii derulate istoric se pot concentra spre a extrage în încercătura lor un model ficțional care trimite, cu încercare de sinteză, la ceea ce a fost sau care se configurează ca un avertisment spre ceea ce ar putea fi.

Autorul reia, de altfel, o temă frecvent vehiculată de literatură, aceea a puterii : puterea poate fi descrisă, analizată, comparată în cadre referențiale asumate, prezentate ca atare, poate fi prezentată parabolic, într-o formulă aplicabilă oriunde și oricând sau, alteori, într-o formulă mixtă, aceea care îmbină ambele soluții, intersectând mai multe registre, plasate în zone posibile ale istoriei curente, ca și în zone ce țin doar de proiecția ficțională. De altfel, începutul romanului trimite, într-o manieră corespunzătoare, persuasive, spre ideea de putere care acționează în forță : “Puterea asta chiar se ține de cuvânt, domnule! zise Ion Culea

aproape strigând, când intră în redacție, mai bine pus, când dădu buzna, aruncându-se înăuntru, ca și cum l-ar fi împins cineva de la spate. Efortul de a urca în fugă cele două etaje îl marcase și fu nevoit, mai întâi, să se odihnească o vreme, în vreme ce toți ceilalți îl urmăreau puțin neîncrezători așteptându-se la o farsă din partea lui. Își reveni și numai apoi continua : L-au arestat pe Petrescu!”

Maniera aleasă de narator constă în plasarea atenției celor ce lecturează textul în atmosfera unei redacții, unul dintre personajele principale, ziaristul Culea fiind cel care favorizează o posibilă cale de înțelegere, de mediere a faptelor prezentate. Suntem într-un univers concentraționar, un spațiu-timp suspect de aproape de parametrii realității imediate, univers ce se delimitează adesea, însă, de asemănări nedorite, trimițându-ne spre un timp anterior, al dictaturii absolute sau spre un timp neprecizat. E un univers în care există un Stăpân absolute, cunoscut atât prin pulsunile sale dictatoriale, cât și prin relatarea unei povești de dragoste în cod absurd, ridicol și sentimental, totuși : în această zonă se joacă frecvent prozatorul Ioan Neșu, îmbinând modalități discursive și atitudini diferite, nuanțând în chip fericit tonalități ce riscă să devină prea crude. E o lume ce trăiește cu spaimă, dominată de abuzuri la tot tipul, inclusiv cele de natură sexual, o lume ce anulează intimitatea și libertatea de gândire și acțiune, având, culmea, anumite motivații și pretenții, inclusiv de natură istorică. E o lume în care se vorbește demagogic, se trasează linii de conduit, e o lume în care cuvântul poate avea puteri nebănuite : “ V-am convocat pentru că trebuie să lămurim mai multe probleme! Îmi dau seama că în ultima vreme v-ați cam lenevit! V-ați inoculat și nu înțeleg de ce, spiritul acesta de automulțumire, ca și cum, începând de acum, nu ar mai fi nimic de făcut! Ce am realizat până în prezent, considerați voi că ne este de ajuns nouă și urmașilor noștri. De aceea spiritual vostru de vigilență a slăbit. V-ați obișnuit cu ideea nocivă că puterea este dulce ca mierea. Dar puterea este și perversă. O dată ce ai obținut-o, de abia atunci încep greutățile. Pentru că trebuie s-o păstrezi și mai ales, să știi s-o păstrezi. Altfel îți se strecoară printre degete. Voi credeți că totul este așa de simplu? Înseamnă că nu cunoașteți istoria. Puneți mâna pe carte și mai citiți! Nu trebuie să vă mân eu de la spate, ca pe căței! Noi nu ne aflăm în situația unor alte popoare, guvernate de regi, unde familiile dominante constituie stăpânii, iar ceilalți sclavii. Noi guvernăm asupra unor oameni care trebuie să se obișnuiască cu un anume tip de libertate, dar și cu o anumită severitate care să fie garantul acestei libertăți. Cu alte cuvinte, vorbim despre o libertate limitată, dar, în același timp, despre o severitate totală. Lumea este puțin timorată, speraită, intimidată. Este o stare care ne convine! Iar starea aceasta trebuie menținută în continuare. Fără să facem vreo concesie. Că în jurul nostru colcăie gândăcii este adevărat? Și tocmai pentru asta trebuie să luptăm. Să luptăm până îi vom stârpi pe toți! Chiar dacă vom fi nevoiți să importăm forță de muncă!”

Romanul nu reușește, poate nici nu-și propune, să surprindă dimensiunile complexe ale unei societăți bolnave. La acest nivel se operează mai mult în planul sugestiei, autorul mulțumindu-se să sugereze starea de “molimă” care cuprinde mai totul, nedezvoltând multe planuri. Dincolo de planul lumii redacționale ce se nutrește, la propriu, cu știrile calde, dincolo de relația familială a lui Culea, șarjată în planul satisfacției sau insatisfacției sexual, dominate este imaginea unei Structuri. Aceasta delimitează, terifiază, controlează, operează în toate sectoarele, fiind în același timp, atât aparatul atotputernic ce ajută la păstrarea dictaturii, cât și un supraorganism ce poate să îi înghită pe Stăpân și oamenii acestuia. De altfel, molima acționează și asupra acestora, generali, miniștri, torționari, avizi de putere, pătimași, creionați, din nou, pe proiecții sexual șarjate ; o reușită în asemenea pagini rămânând portretul lui Bobică, personaj alambicat, dominat de patimi diverse și de umor greu de înțeles (“Cum ar fi putut să-și păstreze o soție, când ședințele durau până la ziuă, când arestările trebuiau pregătite non-stop, iar cine scăldate în vodcă sau vin, numai între bărbați, la vilă, durau toată noaptea.”)

Absența detaliilor și a comentariilor prelungite este motivată și de dimensiunile reduse ale unui roman precum acesta de față; ar fi fost interesant de văzut cum putea fi, din punct de vedere narativ și stylistic, prezentată și disecată imaginea complexă a Structurii, altminteri mai mult sugerată, cum arătam mai sus. Și totuși, autorul a găsit o soluție ingenioasă, prin spargerea poveștii centrale, având în centru pe Culea și lumea unui ziar avid de informație ce trebuie să-i mărească tirajul, și introducerea unor relatări, una inclusiv a persoanei ce cuprinde ideea de putere, Stăpânul. Sunt pagini ce surprind secvențe de o încărcătură dramatică aparte, bazată pe aciditate, sarcasm, absurd, tragic existențial sau lichelism politic deșănțat. Astfel, într-o asemenea relatare, soția unui tovarăș inferior ca poziționare a importantului Bobică prezintă drama prin care

trece familia ei, dramă axată pe comportamentul dictatorial absurd al generalului de care se temeau toți, comportament care merge până la posedarea soției tovarășului său, în vila în care cuplul a fost onorat să fie invitat, comportament care nu prevede, nu ține cont de faptul că soțul acesteia se va sinucide a doua zi. O altă relatare se referă la cazul lui Laurențiu Petrescu, personaj important în structură, lichidat de tovarășii care se temeau de el, pentru “patriotismul” acestuia, povestea semănând cu un caz celebru de la începuturile comunismului la noi, când un ministru comunist intelectual a fost executat pentru diferențele uriașe de gândire ce îl separau de primitivii conducători. În alt registru, o asemenea relatare prezintă cazul unei femei-locotenent ce își așteaptă sfârșitul conform unei liste sinistre ce circulă în acest sens, deoarece ea a făcut parte din cei care l-au servit de aproape pe Stăpân, inclusive la nivelul intimității bărbat-femeie; cât privește relatarea despre ascensiunea șefilor zilei, inclusiv a Stăpânului, acestea trimit, iarăși evident, spre informații cunoscute din decenii mai vechi, despre ascensiuni din nimic a conducătorilor comuniști. De altfel, Neșu combină destul de elastic informațiile, amestecând date din epoca mai veche cu cele din epoca mai apropiată de '89 și cu repere ce țin de anii contemporaneității actului de redactare a romanului. Așa că trimiteri la Nichita Stănescu sau Marin Preda, alăturate trimiterii la un ministru intelectual și patriot neagreat de structura primitive și având alături și alte informații despre o iminentă grevă a profesorilor ce nu au o lege a salarizării corectă țin de tehnica romanului de față de a configura o lume narativă distinct, un univers funcțional decolat și colat în chip inteligent, în așa fel încât parabola molimei să fie adaptabilă și înțeleasă oricând.

Finalul romanului este oarecum surprinzător, neanunțat, nepregătit de acumulare de tensiuni evidente; cel care părea cel mai temut acolit al Stăpânului, Bobică, îl va ucide pe acesta, prin injectare, ca și cum tot ce ar fi făcut el până acum ar fi trebuit să conducă la dorința de a scăpa țara de dictator. E o soluție nu tocmai concludentă, aceasta cu care Ioan Neșu încheie romanul, salvată parțial prin replica ultimă, replică reușind să surprindă plastic și evident psihologia mulțimii manipulate dictatorial, serios avertisment pentru orice epocă și orice tip de conducător, aparent iubit mai mult decât alții : “Auzea muzica fanfare, o muzică funebră care îi furnica pielea. Multă lume avea lacrimi în ochi. Se foloseau des batistele. Își aprinse o țigară, deși nu știa dacă era un gest tocmai potrivit într-un astfel de moment și se retrase pe o stradă mai liniștită, zicând cu voce tare, parcă s-ar fi adresat cuiva : Prostimea asta chiar plânge cu adevărat, domnule!”

EVENIMENTUL LITERAR AL ANULUI

Ion Anghel Mânăstire

Curierul, Anul III, No 126, Octombrie 1994

Nu greșesc cu nimic dacă afirm că romanul lui Ioan Neșu, scriitor pe care și-l vor revendica și călărășenii și ialomișenii, este cel mai important eveniment nu numai al anului dar și al ultimilor patru ani din cultura acestui colț de țară. **Un pumn de iarbă**, titlul romanului de debut al lui Ioan Neșu, surprinde prin profesionalismul scriiturii, al compoziției, al atmosferei și, de ce nu, prin știința autorului de a da viață personajelor sale. Deși zgârcit în descrierea fizionomiei satului **Vlahia**, aflat undeva în preajma unui combinat, totuși acea comunitate trăiește zbătându-se între trecut și viitor, între perisabil și etern. Eternă va rămâne însă dragostea robilor pământului pentru praful și țărâna care le-a dat viață și de pe urma căreia abia viețuiesc. Eternă va rămâne și povestea de iubire dintre cei doi adolescenți, o iubire cum numai o singură dată în viață se întâmplă să vină într-o lungă și fierbinte vacanță de vară.

În romanul său, scriitorul Ioan Neșu se relevă ca un realist lucid ce refuză imaginile violente și lubrice care populează paginile cărților de pe tarabele din gări. Armonia și atmosfera de seninătate predomină în paginile opului său, iar peisajul secetos, cel al unei halucinante veri îi permite lui Ioan Neșu ca prin iubire să le găsească personajelor un ultim și necesar refugiu. Și toate acestea sunt redată de autor cu o deplină sinceritate, fără emfază și fără retorism. Felicitările mele, domnule scriitor.

FETELE NETĂCUTE ALE UNEI DRAME

Șerban Codrin

Hermes – Press, Anul I, No. 65, August 1994

Ampla povestire “Un pumn de iarbă” de Ioan Neșu se încheie cu o gravă greșeală de corectură : a fost redactată la Slobozia și terminate la 6 Martie 1984, așadar acum zece ani. Eroarea corectorului mută redactarea în 1994, de fapt confundând-o cu actul tipăririi. Predat, pe vremuri, editurii Albatros, Mircea Sântimbreanu a respins manuscrisul cu spaimă și oroare. După lectură, îi dai dreptate, cu vârf și îndesat bătrânului, abilului și în definitive, atât de perversului editor. Tipărit în 1984, manuscrisul ar fi devenit o carte incendiară. Dar să nu anticipăm.

Povestirea citită în paralel cu “Ion” de Liviu Rebreanu, romanul nostru țărănesc – etalon (nu-i un termen tocmai corect, însă are calitatea de a fi exact), și cu “Moromeții” de Marin Preda (roman genial, dar tezist, posesor al unor false idei despre țărani), dă la iveală o viziune absolut diferită, e o frescă smulsă parcă din altă lume. Rebreanu și Preda descoperă în civilizația satului mari valori, țărani au pentru ce se naște și trăiește. Dar, la un moment dat, un seism aruncă din tăvăni universal echilibrat al plugarului, apare ruptură, prăbușirea, teroarea. O idee dementă, o forță malefică s-a insinuat în viața țăranului furându-i pământul, temelii casei, caii, caprele, dărâmbându-i viața. Fără proprietate, omul liber de ieri devine sclavul de azi, tocmai bun să se piardă în furtună, în alcoholism, în vid, alungându-l de pe pământul creator al vechii sale civilizații. Apare un cancer social, impostorii se înmulțesc, plăgile iau proporții distrugând fizic și moral satul. Ceea ce e mai cumplit, tradiția nu se transformă, ci e dezrădăcinată cu cinism, asasinată cu bună știință în numele a nimic, înlocuită cu infernul communist, o cazarmă generalizată. Din acest punct de vedere, viziunea lui Ioan Neșu este radicală, fără patimă, obiectivă, dar în același timp neiertătoare. Hora satului devine o îmbulzeală în ruina unui așa-zis câmin cultural, spațiu jalnic de promiscuitate; drumul bisericii duce la o cârciumă, unde se înjură negru, ca într-o lume fără Dumnezeu. Idiotul școlii, devenit prostul printre tractoriști, se metamorfozează în secretar cu propagandă, mașină hârbită de tocat celuloza limbajului de lemn. În timp ce își debitează ineptiile, se ivesc navetiștii în drum de la gară spre casă, spectre dintr-un coșmar dantesc, o pagină antologică în arta descrierii. Și cartea e construită dintr-un asemenea lanț de urâțenii, cu care prozatorul leagă picioarele țăranului de blestemata “civilizație comunistă”, cea care își pusesese în ambiție să distrugă omenescul, frumosul, eticul din om.

Și totuși, o singură, o mică și plâpândă lumină arde în toată această beznă : o țărancă merge la muncă, își face normele pentru nimic altceva, ci vrea să-și câștige libertatea de a fura, la sfârșitul zilei, un pumn de iarbă și câteva roșii, hrana săracă a animalelor din curte și a familiei. Atât. Restul e războiul dintre omul refractor și opresiunea dicaturii totalitare și totale.

Și încă o dată acel totuși : țăranul se opune distrugerii sale prin fuga la oraș, unde uită de pământ sau își bate joc, cu surâs amarnic, de sclavia modernă. Mai mult, găsește resurse de regenerare în promiscuitate. A bea în continuu devine un act moral, reparatoriu, o valoare supremă. Beat, țăranul își recapătă demnitatea și libertatea de a nu tăce, de a-și descărca sufletul, de a spune adevărul.

“Roman” în sensul rusesc al povestirii simple, fără conflict, ci descriind un univers prin scene legate între ele prin subtext, cartea lui Ioan Neșu este în primul rând un teribil act de acuzare socială. Limbajul se mulează perfect viziunii scriitorului, “dezordinea lingvistică” sugerând incoerența unei lumi de neînțeles protagoniștilor ei, dar perfect lizibilă cititorului. **Vlahia**, numele satului de câmpie, simbolizează de fapt o “Valahie”, o țară concentrată pe un petic de loc, prozatorul monografându-o. Singur în acest univers concentraționar, Petrică, eroul cărții e martorul degradării haotice a țărănimii, victimă nu a istoriei, cum insinua Marin Preda, ci a falsificatorilor și a dementilor secolului XX.

Revolta țăranilor lui Ioan Neșu e pasivă, dar nu în genunchi. Amestecul grotesc, sângeros al unei ideologii fals umanitare în viața și soarta satului românesc are în prozatorul nostrum un cronicar virulent și drept.

ÎNCĂ O DATĂ DESPRE SINGURĂTATEA ÎN VLAHIA

Șerban Codrin

Concret, Anul III, No 60, Joi 22 Septembrie 1994

Am tipărit nu de mult câteva rânduri despre această carte scrisă acum zece ani de Ioan Neșu. Revin cu încredințarea că este rolul creative al unei conștiințe.

Despre scriitorul Ioan Neșu nu se poate spune că fusese interzis înainte de decembrie 1989, pentru simplul motiv că oficialitatea, prin grija vigilentă a editurilor, nu-i dăduse prilejul public de a deveni "autor", Ioan Neșu nu exista, "nu era o problemă". Citit azi, referatul prin care Mircea Sântimbeanu respingea manuscrisul în Martie 1984, este ridicol și acuzator în același timp. Versatul editor reproșa prozatorului tocmai calitățile : curajul moral de a prezenta un sat distrus, maculat de colectivizare. Eroul cărții, martorul, Petrică, trăiește drama singurătății printre oamenii pe care îi cunoștea bine, dar nu îi mai recunoștea. Venit acasă în vacanță, studentul are puterea de a cântări cu ochi lucid binefacerile revărsate de totalitarism peste satul cu nume simbolic, Vlahia. Din vatră a civilizației, V(a)lahia se metamorfozează în infern. Personajele devin o fauna, unde aproape nu mai existau deosebiri între oropsiți și noii asupritori, "promovați" din noroiul vechiului sat. "Un pumn de iarbă" se dovedește mai radical decât cele două romane tipărite în epocă de Ion Anghel Mânăstire, cărți care au făcut obiectul unor înscenate procese publice.

Este foarte clar : astăzi impactul emoțional al romanului nu mai poate fi cel de acum zece ani. Atunci Mircea Sântimbeanu a avut de ales între autorul ialomițean și prozatorul de la Călărași. Dacă ar fi mizat pe Ioan Neșu, scandalul ar fi fost cu mult mai mare, deoarece viziunea din "Singur în Vlahia", vechiul titlu al cărții, este mai radicală și mai profundă.

Deocamdată, "Un pumn de iarbă" rămâne un document de istorie literară. În 1984, Ioan Neșu a pierdut o mare ocazie de a deveni un caz de răzvrătire, argument că scriitorii nu erau chiar așa de ușor de câștigat de partea unei cauze pierdute, în definitiv, pe baricada unei imposture a istoriei secolului XX. Există și cazul invers, al scriitorului activist, fals revoltat. Dar asta este o altă problemă.

Ioan Neșu urmează să-și dovedească în continuare talentul, pe care nu l-a întinat niciodată cu vreun compromis. E un uriaș câștig pentru că nu are de șters nicio vinovăție.

Un "Mit" început de autor și continuat de cititor

Marin Lupșanu

Concret, Anul IV, No 82, Joi 5 Octombrie 1995

Mini-romanul lui Ioan Neșu face parte din sfera acelor cărți "liniștite", este un volum "cuminte".

Povestea este simplă, se desfășoară molcom, ca apele câmpiei. Numai că nesegmentarea acțiunii, lipsa suprapunerii de planuri, liniștea care cuprinde volumul de la prima până la ultima pagină, liniște care doar anunță dar nu provoacă furtuna, toate la un loc par a fi, dacă nu chiar sunt, tocmai capacitatea autorului de a ține lectorul în șah.

Personajele, puține la număr, par abandonate de scriitor undeva, la capătul lumii, într-o zonă în care confluența câmpiei cu apele dă naștere mlaștinilor puturoase, un loc unde “nu se întâmplă nimic” la prima vedere.

Un fel de mit creează autorul asupra lui Gheorghe, un intelectual “rătăcit” în pielea muncitorului silvic de la cantonul lui Chivici. De aici toată gama de întrebări, răspunsuri, presupuneri, tenta de mister, dorințe neîmplinite etc, etc. Cuplul Victor-Florica, singurii subordonați ai lui Chivici până la venirea lui Gheorghe, începe să se destrame prin îndrăgostirea fetei de intrus. Florica își dădu seama că îl iubește pe Gheorghe într-o zi când Victor o bătu așa, din senin ... “Am să vă tai beregata la amândoi, nenorociților!”. “Victore, nu mai da! Nu mai da, Victore! Îți jur că nu e nimic din ce crezi tu!”. “Nu e nimic? De unde știi tu ce cred eu? ... Ai grijă să nu mori că o pățești!” încheie Victor printr-o sintagmă pur țărănească. Și dacă Florica este îndrăgostită, spre tulburarea lui Victor, de Gheorghe, acesta se îndrăgostește de Steluța, fata lui Chivici și a coanei Leana, promisă lui Gelu, băiatul primarului.

Într-o atmosferă în care fiecare dintre protagoniști așteaptă ceva : unul ziua liberă, ca să evadeze la oraș, unul băutura, altul întâlnirea, crește interesul personajelor pentru Gheorghe, mai bine spus pentru aflarea identității acestuia, așa cum se întâmplă după plimbarea lui cu Steluța prin oraș și după dezvoltarea din restaurant când, grație unui necunoscut, Steluța prinde firul cu privire la viața lui Gheorghe. Până la destrămarea mitului său, Gheorghe reușise să se facă apreciat de directorul și inginerul șef de la județ care, paradoxal, concluzionează la un moment dat că “nu știm aproape nimic despre tine!”. Chivici l-ar propune pentru un post de pădurar dacă ar avea ceva clase în plus. Florica, “slabă ca o scândură de poți călca o cămașă pe ea”, îl iubește deschis, puterea locală este gata să organizeze o adevărată poteră pentru prinderea sa, ca suspect de crimă. Șeful de post îl urmărește la rândul său ... În tot acest timp, Gheorghe reușește să mențină misterul asupra sa și să îndepărteze toate suspiciunile, abil, așa cum reiese și din dialogul cu Victor, în care acesta îi reproșează apropierea de Florica, femeia care, într-un cadru cinesc, încearcă să-l prindă în mrejele sale.

Și dacă personajele nu se disting între ele, exceptând câteva dialoguri, printr-un limbaj propriu, autorul reușește să creeze scene rare, cum ar fi, de pildă, cea în care calmul imperturbabil al oamenilor așteptând oficialitățile să le confiște animalele, iese în evidență : “Băură și mâncară în tăcere, parcă ar fi fost ultima lor masă împreună, parcă evenimente grave urmau să-i despartă. Chiar și Victor simțea ceva potențial în aer. Numai câte o gaiță spârgea, din când în când, tihna locurilor”, sau prezentarea în manieră ironică a ajutorului șefului de post : “... se scobește absent cu un băț de chibrit printre dinți ... șterse bățul de turul pantalonilor, îl studie un timp, apoi îl introduse în cutie. Se mai uită o dată lung, pe șosea nu văzu nimic interesant și plecă la rândul-i spre sediu”. La fel de bine realizată este și scena în care Florica, cuprinsă de euforie bahică, intră și iese din casă, în repetate rânduri, fără să realizeze de ce.

Singurul lucid pare a fi în tot volumul Gheorghe, care își reproșează deseori intrarea în această lume plată, molcomă, domestică, special creată de Ioan Neșu, un prozator cu mână sigură, în realizarea temperamentelor umane, în creionarea scurtelor pasaje picturale (ce deschid aproape fiecare capitol), o lume care te urmărește după lectură într-un gust sălbatic-patriarhal, ce pare că nu are finalitate (lasă lectorului plăcerea fine-ului povestirii), pe care același lector o poate continua după propria-i imaginație.

MARELE NECUNOSCUT

Șerban Codrin

Concret, Anul IV, No 81, 7 Septembrie 1995

Editura RAI își face un titlu de onoare editând, cu întârziere de mulți ani, cărțile scrise de Ioan Neșu. Acel decembrie de grație din 1989 l-a găsit pe prozatorul nostru cu șapte cărți în sertar, romane și volume de povestiri. Acum, la lectură, ne dăm seama de ce, pragmatic și consecvent, editurile comuniste i-au respins manuscrisele. Ioan Neșu este un prozator talentat, cu o nemaipomenită forță a dialogului și a surprinderii

limbajului popular. Cărțile sale erau – și sunt – o radiografie realist, mărind detaliul până ce acesta își dezvăluie părțile obscure, ascunzișurile, oferind cititorului o imagine nudă, halucinantă a unei epoci care a deformat și caricaturizat absolut totul : idei, sentimente, relații umane.

Lectura cărții mi-a dezvăluit un fapt de mare subtilitate : ampla povestire **Marele necunoscut** este un fel de “ ... ciocoi noi”, o continuare în alt secol și cu alte personaje a romanului lui Nicolae Filimon, nu prin structură ci prin caractere : omul nou al comunismului a devenit “ciocoi”, arhivist ascuns sub demagogia unei ideologii de două parale, o pușlama cu principia, un palavragiu al limbii de lemn.

Un pădurar cu simț practice trăiește în lumea lui verde, în balta Dunării, unde și-a construit gospodărie și supraviețuiește. Prin muncă, încearcă să câștige niște bani “negri”, căci pădurea e mare și paradis pentru toți. Peste pădure dau năvală activiștii cu diferite pretext, mai ales acea brută de satrap județean care confiscă animalele sub motiv că pășunează iarba comună a poporului muncitor. În realitate, acești impostori sunt neamurile lui Dinu Păturică, pomanagii și bețivi patentați, care năvălesc pentru a cheful și a pleca acasă cu portbagajele încărcate. Ei sunt legea, ei sunt satul, ei sunt împărțitorii de dreptate, depinde numai de foamea care-i pune pe drumuri, cu etica și echitatea în mână.

Ioan Neșu transformă pădurea din paradis în spațiul unui coșmar, unde personajele vin și pleacă, se ascund de lume și de ei înșiși, fac dragoste și braconaj, fură din disperare sau principial, sub ochii milițianului, un alt Ghiță Pristanda, om cu greutate și sluga tuturor : al activistului, pentru că e stăpân și al omului din baltă, pentru că-l șantajază și asta îl ajută să trăiască.

Peste această mizerie deșertată în inima raiului, Ioan Neșu suprapune o splendid poveste de dragoste, pe jumătate tainică, pe jumătate lumească. Aici autorul își descoperă fața de poet, de regizor al sentimentelor, dar fără ostentație, cu un lirism bine dozat, absolut deloc bucolic. Este povestea Marelui necunoscut, mai mult sugerată decât spusă, dând căldură unei lumi care și-a ieșit de mult din balamale și nu există șanse de vindecare.

Cu două cărți tipărite, cu multe altele scrise, Ioan Neșu își construiește cu răbdare capitolul pe care și l-a propus singur în literatura română a sfârșitului de secol XX. Recunoașterea valorii acestor cărți va veni pe parcurs. Ieri nu avea curs pe piața ideologică, azi piața pare fără criterii, dar așteptăm cu răbdare așezarea apelor ...

O privire indiscretă asupra romanului “Privire Clandestină”

Constantin Vremuleț

Porto-Franco, No 12, Decembrie 1996

Recent, Editura bucureșteană RAI a editat romanul **Privire clandestină**, al prozatorului Ioan Neșu. Chiar din titlu, volumul se anunță a fi un demers epic introspectiv, ce pregătește pe cel dispus să-l parcurgă pentru o lectură ceva mai dificilă, care să dezvăluie dimensiunile unor trăiri sintetice, cu o anumită încărcătură analitică. De fapt, așa și este. În bună parte, autorul reușește să formuleze, destul de inspirat, un univers restrâns, aproape închis, în care se mișcă (mai mult se zbat) oameni; fiecare cu intenția ascunsă de a evada doar el, singurul, în detrimentul celorlalți.

Atent observator al firii umane, prozatorul Ioan Neșu își imobilizează personajele în acest spațiu, drastic delimitat, lăsând voit slobode doar gândurile (aspirațiile?) acestora să survoleze alte dimensiuni care, în realitate, nu pot fi împlinite și sunt preschimbate, ca de un vrăjitor rău, în eșecuri mărunte, meschine. Octavian Frunzariu – personajul care ne însoțește tot drumul lecturii – este unul dintre aceștia; se complace în rezolvările pe care le poate obține doar în trăirile sale subterane, de fapt micile sale evadări (trădări) germinate de unele situații mai puțin convenabile, neconforme eului său.

Ceilalți, fostul director Ionașcu, Olgă Mărdărescu etc, din imediata sa apropiere, nu fac altceva decât să joace rolul fermenților, de catalizatori, frământărilor sale, să probeze motivații credibile conflictelor pe care acesta este nevoit să le trăiască.

Privirea clandestină a lui Octavian Frunzariu, strecurată în ascunzișurile vieții celorlalți (cu care intră în diverse contacte) este uneori dură, acuzatoare, alteori înțelegătoare, de cele mai multe ori cu referiri directe și sancțiuni la adresa sa.

Substanța epică a romanului este exprimată simplu, fără eforturi novatoare, într-o manieră tradițională, ceea ce asigură prozei o anumită notă de siguranță, de seriozitate, de credibilitate.

Aflat la al treilea volum – celelalte fiind Un pumn de iarbă și Marele necunoscut – Ioan Neșu ridică stacheta valorică a prozei sale, dovedind astfel o evoluție sigură spre calitate, prin abordarea unei tematici de substanță, nefiind deloc influențat de literatura la modă.

Scriitori din umbra stejarului

Ana I. Paniș

Almanahul Pădurii, 1997, Editura Snagov

Din ceea ce cunoaștem – aflat la a doua carte – Ioan Neșu, devenit un prozator realmente autentic, încearcă să îmbine vechea povestire despre oamenii pădurii cu episoade modern, de structură caracterologică nouă, asupra altor oameni dar care se mișcă parcă altfel, deși tot viu și tot credibil, în fond avem dreptul a crede că și nouă ni se emancipează viața cât de cât și că ni se cuvine dreptul de a ne constitui în eroi de carte, de roman.

Ioan Neșu este șef de ocol și viziunea sa asupra personajelor cărora le acordă girul, poartă această amprentă de autor-șef. Există în prima sa carte o serie de personaje care se rețin. În mod predilect, mișcarea personajelor feminine este atât de reală încât ai impresia că urmărindu-le evoluția trăiești pe viu firescul lor opțional. Surprinde însă investigația autorului asupra altui domeniu decât cel tipic silvo-forestier.

Am spus toate astea – că-i șef de ocol – pentru a exemplifica faptul că ruperea de realitatea sa silvică pentru a păși în alt domeniu, ni se pare de bun augur. Într-un alt domeniu, nu neapărat cel silvic, există desigur ingineri, directori, birocrăția de rigoare, secretare, șefi de serviciu etc. Un adevărat prozator nu scrie doar despre ramura în care este angajat, ci își unifică potențialul scriitoricesc și-n alte sfere care nu-i pot fi chiar atât de familiare. Cartea de față se constituie într-o probă scrisă unde poți să iei nota zece la fizică, dar aceeași notă zece poți să o iei și la istorie.

O apropiere totuși există: e vorba despre lumea asta a inginerilor a căror mișcare în spațiu este cam aceeași indiferent de natura produsului brut pe care-l realizează fabrica, ocolul silvic, șantierul de construcții, ori debusolatul inginer agronom de astăzi, care-și caută cu osârdie un birou în locul unui camp pe care nu-l mai înțelege. Vom spune așadar că noul roman al lui Ioan Neșu este o carte unde personajele ingineresti se înscriu pe orbita cea nouă. Personajul principal, Octavian Frunzariu (tot frunza pădurii, săraca!) se întâlnește cu fostul director Ionașcu. Acesta îi spune foarte franc: “La noi se muncește, nu se face politică, nici măcar sindicală. Chiar dacă ne va acuza cineva de totalitarism, ei bine, asta vrem și noi, un totalitarism cu rezultate, nu o democrație pe cracă”...

“Adică fiecare trebuie condus astfel încât să priceapă că noi, în această întreprindere, nu acceptăm conceptul de opoziție”

În fapt, de aici, de la acest precept, începe întreaga intrigă a noului roman al lui Ioan Neșu. Și am mai zice: modernitatea narațiunii.

Cuvintele pe care le înșirăm aici apar într-un Almanah al Pădurii. Se naște o întrebare: ce rost are o asemenea intervenție când cartea redă o acțiune petrecută nu în umbra stejarului brumăriu sau a plopii tremurător? Are, întrucât un prozator autentic trebuie să investigheze și alte teritorii “românești” ca să le numim și noi într-un oarecare fel.

Începutul e bun, Ioan Neșu e un autor prolific, pe care-l vor citi colegii săi de generație – inginerii cu tot atâta interes pe cât i-l vor arăta și largul cerc al cititorilor proprii – obișnuirii. Nu vom rezuma acțiunea romanului, dar întâmplarea cu șoferul întreprinderii e de povestit pe oriunde.

Așadar, șoferul întreprinderii avea un garaj. La loc ascuns i s-a dat ordin să țină în secret niște sticle cu vin, sticle cu apă mineral. Știți care-i necazul șoferului? Seara, când încuia mașina și garajul, se uita cu jind la sticlele acelea cu vin ... Ar fi luat el și una din ele, dar nu mai era șofer de încredere, nu-i așa? Cu o sticlă din acelea și-ar fi stins sufletul lui pârjolit, dar nu se cuvenea să facă un asemenea gest. Sticlele era pentru director și pentru secretară, pe care, ducându-i în loc de taină, vorbeau cam așa pe bancheta din spate:

“Dar ce discuții, ce vrăjeală, parcă eram ăla prostu! Cu indici de rentabilitate, preț de cost, productivitatea muncii, ce mai, tot tacâmul!”

... În realitate, șoferul își ducea directorul și secretara la loc tainic unde cei doi – iubindu-se – nu mai vorbeau să zicem de preț de cost, de productivitate etc, etc.

*

Proza lui Ioan Neșu e de-un autentic fermecător.

Un pumn de iarbă

Aurel David

Accent, No 19, 15-21 Iulie 1994

Un mai din urmă prieten al meu, inginerul Ioan Neșu, șeful Stațiunii Silvice Bărăganu, a publicat o carte. Mai precis, a debutat pe tărâmul literelor. **Un pumn de iarbă** se cheamă romanul lui Ioan Neșu, inspirat din realitățile satului românesc.

Voi reda în continuare întâiul fragment al cărții: “Domnule, acu’ vreo douăș’ de ani, când te-a făcut mă-ta pe tine, mă gândeam că o să am și eu un sprijin pe bătătură când voi îmbătrâni, dar văd că am un drac, nu sprijin. Sau, n-oi fi al meu, cine știe? Că atunci nu prea stăteam pe-acasă. Stam mai mult ascuns, pe câmp, să nu mă găsească ăștia și să mă bage la colectiv...”

Așa cum mi-a mărturisit autorul, cartea este scrisă prin anii ’80. A tot încercat cu manuscrisul pe la “Cartea Românească”, ba la “Albatros”, dar n-a reușit să-l publice. Dezvăluia – vă veți convinge cei ce veți citi cartea – prea multe “tare” ale satului românesc în regimul communist, sau, ale regimului comunist în satul românesc.

Ioan Neșu a immortalizat, măiestru, fapte dintr-un calup de timp pe care l-am petrecut déjà. I-a surprins pe țări, hâtri, puși pe glume, cu toate că erau cu cuțitul la os fie în perioada cedării pământului pentru facerea gospodăriilor agricole collective, fie dezrădăcinându-se, plecând spre oraș pentru a câștiga mai bine, pantru a încerca să le asigure alor săi o viață mai fără lipsuri. În roman se iscă o idilă. Între fata care se leagă de glia strămoșească și căutătorul de viață urbană, urcat pe jilțul intelectualului. O iubire austere, stărnită ad-hoc și înăbușită, peste vreme de mândria neînțeleasă a fetei.

Un pumn de iarbă propune cititorului nu numai scene de un realism zguduitor, trait aievea de generația aflată pe topoganul vieții, dar și secvențe de revelație interioară, ori picturale cu imagini decupate, parcă, dintr-un tablou de Grigorescu, din pastelul lui Alecsandri precum acesta pe care îl voi “decupa” din paginile 50-51. “Soarele nu scăpătase, plutea departe în față, dincolo de dealul Cârligațului, deși își pierduse

mult din strălucire. Unul dintre tufanii de pe coastă începea să marcheze o porțiune bună din globul de foc cu coroana lui mare. Jos, în vale, se târa, leneș, râul. Un bătrân plecase după o capră și plângea. Din când în când cobora din camp câte o droagă plină cu lucernă ...”

În încheierea acestor fugare însemnări vă mai spun, stimați cititori, că Ioan Neșu s-a născut la 1 Iulie 1950, în Salcia Teleormanului (mă gândesc eu că s-o fi molipsit, probabil, de boala scriitorului, de la Zaharia Stancu), trăiește în Slobozia și muncește în Călărași.

Zvonul Bărăganului la prozatorul Ioan Neșu

Constantin Vremuleț

Porto-Franco, No 27, Iunie 1996

Traversând întinsa câmpie a Bărăganului, ai sentimental că monotonia orizonturilor este populată de zvonuri de chemări omenești ce vin reverberate din ceruri concentric sau din adâncurile țarinei străjuite, din loc în loc, de crucile albe, săpate în piatră aspră.

Aceeași senzație îți este provocată și în urma citirii cărților – **Un pumn de iarbă** (Editura TAI-PAN, București, 1994) și **Marele necunoscut** (Editura RAI, București, 1995), semnate de prozatorul Ioan Neșu. Este vorba despre trăiri lăuntrice ale oamenilor acestor minunate întinsuri de câmpie; este vorba de dureri rămase mute, este vorba de sângerări vindecate prin iubire; este vorba despre nedreptăți plătite, peste care oricât de mângâietor a trecut lanul grâului de Bărăgan, rămân, totuși, dureroase la vedere, precum acele cruci de răstignire în bătaia soarelui și-a neuitării.

Uneori ești înclinat să judeci greșit că la o atât de întinsă și demolitoare câmpie, patimile oamenilor sunt tot atât de netede, precum calea orizontului, numai că, după cum trăiesc și se comportă eroii celor două romane ale lui Ioan Neșu, ar trebui ca în locul vetrei de câmpie să fie ridicate din genune stânci colțuroase și să se adâncească prăpăstii fără de fund.

Ioan Neșu practică o proză fără pretenția inovației scriitoricești, însă cu pretinderea unei trăiri autentice, izvorâtă dintr-o realitate care nu poate fi decât viața cea de toate zilele.

Aflându-ne pentru prima oară în dialog cu prozatorul Ioan Neșu, ne propunem să-l aducem la cunoștința publicului cititor al revistei noastre și prin proza **Zi de toamnă cu cal**.

Ioan Neșu – Privire clandestină

Dumitru Ghiță

Dunărea de Jos, No 8, Octombrie-Decembrie 1996

După **Un pumn de iarbă** (1994) și **Marele necunoscut** (1995), primite elogios nu numai de publicul cititor, dar și de presa de specialitate. Ioan Neșu ne propune noul său roman *Privire clandestine*, apărut la Editura RAI.

Prin această nouă apariție editorială, Ioan Neșu confirmă talentul său scriitoricesc, reușind să capteze atenția cititorilor prin problematica cuprinsă în roman, foarte aproape de zilele noastre.

Apărut în condiții grafice deosebite, cu o copertă de Done Stan, romanul devine și mai atrăgător, stârnind curiozitatea cititorilor de a-l parcurge până la capăt.

Cu stilul devenit caracteristic, ce îl face distinct și în același timp distins ca autor, Ioan Neșu ne introduce în atmosfera cotidiană, de după 1989, privită în complexitatea ei.

Întâmplările, problemele, situațiile la care este supus proaspătul director Octavian Frunzariu, sunt ale noastre, ale tuturor. Rezolvarea acestora este la noi, sau ar trebui să fie la noi, în funcție de profesionalismul și moralitatea cu care suntem impregnați. Și cum pași semnificativi în acest domeniu nu s-au făcut, nici progresul și nici performanțele nu se grăbesc să-și facă simțite prezența. Din aceste motive mai suntem puși în situații penibile ori meschine, peste care trecem, din păcate, cu prea mare ușurință, dându-le o apreciere superficială.

Iată de ce noua societate românească mai suferă și va mai suferi de imperfecțiuni.

Având ca deviză “anul și romanul”, Ioan Neșu a intrat deja în conștiința publicului cititor ca un autor serios ce impune respect, dar în același timp și nerăbdare din partea cititorilor, care îl așteaptă cu noi apariții editoriale.

Ioan Neșu și romanul sau “Privire clandestină”

Constantin Vremuleț

7 ZILE, Galați, No 74, Decembrie 1996

Aflat la al treilea volum, scriitorul Ioan Neșu începe să dezvăluie în toată complexitatea sa epico-sentimentală cu răbdarea și înțelepciunea gospodarului care știe să pătrundă miezul și rosturile fiecărui lucru, fiecărui fapt.

Volumul “Privire clandestină” apărut în condiții grafice și tipografice excelente la Editura RAI – București, ne introduce în labirintul înșelător al unei frământări subterane, obscure, ce domină viața unei lumi meschine, tot timpul oripilată de perspectivele unor căderi abrupte, atât interioare, în plan psihologic, cât și în relațiile dintre semeni, pe plan social.

Octavian Frunzariu, unul dintre personajele de centru ale cărții este, de fapt, un conglomerat de ambiții înăbușite, refulate, într-o continua concurență cu pornirile sale de chemare la ordine, chemări generate de o geneză inițială a unei justiții imanente. Tot traseul său în structura epică a romanului său nu este decât o reflectare aproximativ concretă și corectă a eului său, a personalității sale, parțial imaculată de situațiile conflictuale pe care este nevoit să le traverseze.

Prin acest al treilea volum de proză, Ioan Neșu se dezvăluie, după cum aminteam mai sus, ca un bun analist al universului uman și atent observator (până la mici detalii) al zonelor prozodice pe care le explorează.

Scrisă fluent, alternând planuri ideatice, bine controlate, într-un lexic doar aparent eliberat de structurile unei rigori de meseriaș, cartea se recomandă drept o reușită ce marchează încă o treaptă valorică atinsă de prozatorul din Slobozia.

Cunoscându-l mai îndeaproape pe omul Ioan Neșu, înclinăm să credem că romanul Privire clandestină este de fapt o carte autobiografică. S-ar putea să nu fie așa...

Ioan Neșu – Natură moartă cu statuie

Tribuna literară, No 2, 2001

Artistul are, mai ales în zilele de astăzi, un vag sentiment al culpabilității, al vinei tragic, asociată de regulă cu libertatea spiritului. Și asta nu pentru că arta ar însemna cumva o activitate condamnabilă, ci pentru o vină difuză, pornită oarecum din păcatul original și care se evidențiază parcă mai mult, prin contrast, în vremurile pe care le trăim. “Cine-și petrece viața sculptând statui, abate asupra sa reproșul de a fi uitat oamenii”, spunea Gaetan Picon.

Și iată că un scriitor, cu boarea naturii proaspete adiind în paginile sale, scrie o interesantă carte: **Natură moartă cu statuie**. Autorul, departe de a uita oamenii, se lasă invadat de ei, se amestecă printre ei, ne include și pe noi, cititorii, în text, cu clipiri complice de ochi, construiește o pararealitate ficțională mai vie parcă decât realitatea însăși, deoarece este extrem de semnificativă. O aparentă discontinuitate accentuează și adâncește planurile prin schimbarea posturii auctoriale, plonjările introspective în subconștientul personajelor nuanțând extrem de productive metatextul. Insolitarea nu rămâne la nivel lingvistic, ci se adâncește până la imagini. Avem de-a face cu o structură oarecum muzicală. Tema majoră enunțată în deschidere prin personajul principal, Dinu Andreescu, se dezvoltă amplificată, orchestrate, oglindită pe parcurs în diverse registre și tonalități: Ministrul, Edith, Cornelia, George, Bogdan, Gogu Căpățână, ca apoi să se stingă ca un ecou, reluat de primul instrument: Ministrul. În schimb, o temă ce abia se insinua la început, se dezvoltă și rămâne stăpână la sfârșit: inițial ce-și asumă în cele din urmă tema central, majoră: decizia privindu-l pe Dinu Andreescu. Este precum “Galeria cu viță sălbatică” a lui Constantin Țoiu.

Lumea aceasta ce-și construiește logica din mers, ce-și capătă un sens dezvoltându-se ca o simfonie, este lumea noastră, ne include și ne obligă să reacționăm. De remarcat structura extrem de rotundă și de echilibrată: sămânța constituită de festivitatea de premiere, încheie totodată, în final, construcția extrem de laborioasă a romanului.

Henri Bergson scria că “meritul unei opera de artă nu se măsoară atât prin puterea cu care sentimental sugerat ne copleșește, cât prin bogăția acestui sentiment”. Lev Nikolaevici Tolstoi își încheia fiecare notație în jurnal cu data zilei următoare, sub care scria: “Dacă voi trăi...” Pe fiecare pagină a romanului lui Ioan Neșu ce se constituie într-un jurnal al vieții noastre, astăzi și aici, e scris cu cerneală invizibilă parcă această notă a lui Tolstoi destinată zilei de mâine: “Dacă voi trăi...”

Viața și moartea unui miliardar

Geo Vasile

Contemporanul, No 22, Iunie 2000

Ioan Neșu este un bun evocator de scene, climate și tipologii din defavorizata provincie de sate și orașele ala Bărăganului. Exact și nesentimental, prozatorul operează la granița dintre promiscuitatea ghetoului rural și nestinsul instinct de supraviețuire a valorilor morale. **Natură moartă cu statuie** (Editura CNI CORESI, 2000, 190 pagini) este primul roman al autorului ce nu se sfiește să abordeze realitatea românească din ultimii ani. Realitate focalizată prin viața și cariera unui miliardar ce amprentează viața și viitorul unei urbe neprecizate. Sigur, este și o stratagemă a scriitorului și intelectualului (inginer silvic) Ioan Neșu de a-și formula opiniile și mesajele despre ce se întâmplă cu noi de vreo zece ani. În loc să scrie la ziar, autorul preferă să-și captiveze cititorul printr-o lungă povestire în care protagonistul Dinu Andreescu, secondat de alte personaje și figuranți, contagiați de talk-show-urile TV, emite păreri, de regulă favorabile, în legătură cu tot ce se întâmplă la București și la țară. Climatul politic și social iese în vedetă, dar nu lipsesc replici despre climatul economic, investitori străini, despre creditul bancar pe comision, învățământ și chiar despre precaritatea vieții literare. Sigur, acesta este fundalul pe care se duce lungul război psihologic al miliardarului Dinu Andreescu cu duplicitatea lumii (subordonații firmei, rude, familie, colaboratori, politicieni ș.a.m.d.) în regim diurn. În regim oniric și fantastic războiul inaparent, mai degrabă un contencios secret, se duce cu statuia din tabloul de deasupra patului, ce se va dovedi până la urmă un fel de agent, consilier diabolic al vieții și morții sale, un fel de umbra secundă sau conștiință autodestructivă (ca în celebrul Dorian Gray?). Dar cine e

Dinu Andreescu? Este, la începutul narațiunii, un prosper om de afaceri, medaliat pentru firma sa aflată printre primele zece din țară. Invincibil, în ciuda nefericirii și suspiciunii inerente în “relațiile cu publicul”, ca să zicem așa. Este un dur din filmele americane, prin mimetism mai mult, căci se află la prima generație “încălțată”. Greu de asimilat prin atitudinea irespirabilă la care aspiră, spre a cădea în cea mai crasă abjecție, Dinu ar putea avea strămoși iluștri în tipologia românească și universală a arivismului. Autorul se străduie să-l facă cât mai complicat, prin confesiune, monolog interior, introspecție. Ascensiunea lui Dinu este la limita legalității, ceea ce nu înseamnă că nu se va deda, pe tăvălugul depravării morale, la tot felul de ilegalități, cum ar fi mita, șantajul, suprimarea adversarilor etc. Cinic și totodată paternalist, utilitarist și lipsit de scrupule și totodată dur cu vulgaritatea, cu zgomotul și furia rubedeniilor, Dinu este construit antitetic, pe contraste flagrante. Astfel încât, deși poate fi și simpatic prin virilul flux energetic, cultul muncii, este cu greu credibil și aproape bizar în înclinația sa de a asculta Beethoven, Bruckner în somptuosul său birou. În timp ce obsesiile sale de a face bani cu nemiluita, de a-și extinde imperiul, de a-și subordona și umili clientela politică și administrative, nu încetează să-i grăbească sfârșitul. Dinu este un consummator și un comparator de orice, inclusiv de suflete; ca expert anatomic al femeii, el face amor ca și cum ar face o investiție agreabilă. Căsătoria însăși cu nefericita Cornelia este o afacere, menită, evident să clacheze. Este un amant grăbit, sub presiunea lipsei de timp, dar are și puseuri de contemplație și sentimentalism. Critică ipocrizia, moralizator, ceea ce nu-l împiedică să se înstrăineze până la abandon de cei doi fii, ce reușesc în timp util să evadeze de sub tutela malefic a dictatului patern, cu aparențe liberale. Ceva din viața autorului este topit în trecutul și prezentul protagonistului, ca de pildă originea socială, copilăria, adolescența în satul și printre oamenii Bărăganului, inclusive cunoașterea în detaliu a locurilor, moravurilor și a florei silvice. Dinu este persecutat de scene din trecut, îndârjindu-se în cariera sa fulminantă, aproape răzbunător și ducând o neconținută gherilă pentru victoria și imaginea sa de acum, deși statuia din tablou îl compătimentește pentru singurătatea ce tot mai pronunțat îl împresoară. Își pierde pe rând bucuria și puterea de a-și înțelege mama, copiii, nevasta (*floare de apartament*), fratele cam bețiv, sora cam curvă, ca să nu mai vorbim de eșecul aventurii cu Edith, tânăra poetă sponsorizată și dotată ad hoc cu o garsonieră. Șansa acesteia va fi Bogdan, fiul lui Dinu, o mutație în planul educației sentimentale față de părintele său. Deja ireversibil posedat de *statuia* demonică, ce împreună, se pare, cu omul de casă Gogu Căpățână (deposedat odinioară de Edith de către miliardar), posedat de duhul răzbunării și cu ministrul venal de la București, îi înscenează accidental mortal de mașină din finalul cărții. Fapt e că lui Ioan Neșu îi reușesc cel mai bine scenele de viață trăită, asimilată ca destin personal. Aici se învederează cel mai mult talentul de a creiona stări, psihologii, interioare, tipuri umane (mama lui Dinu, mama Corneliiei, Bunică) ce se mișcă, simt și vorbesc cu atașantă autenticitate. Dinu Andreescu, ca feudal local al tranziției românești, este încă o noutate în proza acestui domeniu. Nu avem încă o figură memorabilă a omului de afaceri, așa cum există în literatura română interbelică. De aceea, tentative lui Ioan Neșu de a ne povesti viața și moartea unui miliardar pe fondul mutantelor relații interumane din ultimii zece ani, ni se pare nu numai temerară, ci și semnificativă din punct de vedere al revigorării prozei realiste în cheie morală și comunitară.

Drumul spre uzină trece prin lumină

Dan-Silviu Boerescu

Art panorama, No 1, Octombrie 1997

Prozatorul ascuns în inima pădurii de la Bărăgan (loc primitiv făcut parcă anume pentru liniștea și desfășurarea sufletelor stresate de ritmul citadin infernal) a debutat în 1994 cu romanul **Un pumn de iarbă**, explorare a universului rural contemporan, concentrate metonimic în satul Vlahia. A urmat feeria romantică din **Marele necunoscut** (1996), roman de dragoste și de dezbatere morală, în care teza melodramatică, deși evidentă, este compensată de puritatea mediului (aceeași pădure fermecată) în care acțiunea este lăsată să se desfășoare.

Ioan Neșu revine acum cu un al treilea roman – **Privire clandestină**, care combină iar ecuația morală cu elemente din discursul liric, dar care – surpriză! – este plasat în mediul industrial. Procesul de auto-

clarificare al inginerului Octavian Frunzariu este, în fapt, povestea lașității și a conformismului care se transformă în curaj și voință. Dependența umilă față de personalitatea tiranică a fostului director al uzinei, temutul Ionașcu, se metamorfozează, la capătul unui dificil proces de conștiință, în forța de a o rupe cu trecutul și cutumele sale aparent inexorabile. Pentru ca triumphiul amoros să fie complet, între cei doi se interpune Olga Mărdărescu, necesar personaj feminin, care, deși insuficient exploatat, echilibrează balanța caracterelor și, apoi, o înclină decisiv în favoarea lui Frunzariu, metaforă a noului, învingător al vechiului, după o tranziție dureroasă. Noul roman al lui Ioan Neșu ar putea anunța o mică revoluție narativă în scrisul prozatorului din inima Bărăganului.

Natură moartă cu statuie

Ion Roșioru

TOMIS, No 6, Iunie 2000

Prozatorul Ioan Neșu adaugă la bibliografia sa încă un roman: **Natură moartă cu statuie** (Ed. CNI Coresi SA, București, 2000) în care ia pulsul diaristic al nemiloasei noastre tranziții ce pare, ca și dictatura comunistă a lui Ceaușescu, să nu se mai isprăvească. Epica, atâta cât există, se coagulează în jurul unei teme prin excelență balzaciene, cea a banului și a setei de putere, pe care o generează și o întreține neostoită dezumanizarea și înșingurarea celor pe care i-a prins în vârtejul ei. Protagonistul cărții, Dinu Andreescu, zis “Miliardarul”, e unul din profitorii fără scrupule ai stării de babilonie înstăpânite peste economia românească post-decembristă, adevărată căpușă ce s-a îmbuibat din sângele Revoluției, până ce a căpătat gabarit de elefant, continuând să facă, și mai ales să aplice, legea junglei într-o lume tot mai lipsită de repere și căreia forțe diabolice au tot interesul să-i permanentizeze colapsul. Asemenea indivizi fac politica țării nu ieșind pe arena electoral, ca demagogii ordinari autoetichetându-se “oameni de bine”, înființând partide ori migrând de la un partid la altul, după cum bate vântul cu aromă de ciolan, ci rămânând în urmă și manevrându-i pe cei dintâi, de la ministru la ultimul senator, spre a-și face jocurile de inși tentați să se creadă nemuritori. Politicienii de mucava sunt vietăți fără coloană vertebrală, moralmente vorbind: pentru un pahar de vodcă în plus sau pentru un plic cu bani vând orice informație, știut fiind că în afaceri câștigă cel ce a intrat mai repede în posesia unui pont. Când mușcatul din momeală nu mai dă rezultate, Miliardarul recurge la șantaj, căci între timp a avut grijă să înregistreze pe benzi video și audio păcatele lumești ale celor din fruntea națiunii și acum îi are la degetul mic, ca pe niște slugoi ordinari ce-și prostituează funcțiile până la a deveni marionete. Cu ajutorul lor, Dinu Andreescu adună la un loc mai multe păduri izolate și-și construiește un fond de vânatoare de câteva sute de hectare, spațiu în care aleșii neamului de vor refugia să-și relaxeze trupurile încinse de atâta gândit la fericirea obștească. Un singur lucru nu ia în calcul Miliardarul, și anume acela că propria-i megalomanie s-ar putea într-o zi răzvrăti împotriva-i. Cei umiliți de ei, disprețuiți în numele averii sale considerabile, șantajați fără menajamente, nu vor întârzia să riposteze, așa cum orice haită se coalizează mai devreme sau mai târziu împotriva liderului ei consacrat. Acest parvenit modern încarnează dictatura absolută, atât în familia sa, cât și în restul câmpului inter-relațional. De un orgoliu exacerbate, el nu admite niciodată și replica altuia. Membrii familiei, ca și subalternii săi, sunt simple piese de inventar. Rând pe rând, însă, va fi trădat și părăsit de toți și de toate: soție, copii, amante (una dintre ele va fugi chiar cu unul dintre cei doi fii ai săi), șoferi personali, prieteni, gorile, detectivi particulari, colaboratori etc. Ca orice dictator, Dinu Andreescu ajunge o simplă carcasă umană, vidată complet de orice sentiment de compasiune față de cei din jur. Practic, el nu mai e viu, ci doar mimează viața, întreținând niște aparențe. Cumpără tablouri din simplu snobbism; merge la teatru doar ca să-l vadă lumea (ca în Caragiale); citește, narcisist, doar ziarele în care se scrie despre el, iar atunci când sponsorizează pe cineva o face doar spre a-l umili și spre a-și întreține imaginea publică de nabab care s-a ridicat doar grație inteligenței sale în vârful piramidei sociale.

Dialogul are o mare pondere în acest roman, dar “marea trâncăneală”, cum ar spune Mircea Iorgulescu, are o funcție radiografică, de care nu se poate face deloc abstracție, căci ea captează și apoi redistribuie amplificat întregul discurs actual al omului nemulțumit de pe stradă, al unui Mitică atins până la os de cuțitul social al tranziției și care nu poate rămâne indiferent față de proliferarea ordonanțelor de urgență, de persistența

unor mentalități specific perioadei comuniste (cum ar fi aceea că de pe un șantier sau din agricultură trebuie să furi fără remușcare tot ce se poate fura) de inechitatea salariilor care a polarizat tranșant societatea românească actual, de afacerile oneroase care se fac, de aservirea țării față de o străinătate care ne vrea cât mai repede ajunși la sapă de lemn ș.a.m.d. Nu prea există sector de activitate cu care romancierul, prin protagonistul său omnipotent să nu fi venit în contact: lumea modernă, cea a gangsterilor, a presei, construcțiile, agricultura, învățământul, sănătatea, justiția etc. Autorului nu-i trebuie multe pagini pentru a pune un diagnostic exact oricărui din compartimentele răului ce macină societatea românească actual. Un acut simț al observației contribuie la realizarea , doar într-un singur paragraph, a unor scene de masă, precum cea în care țărani, rude ale Proștilor lui Rebreanu, întră să mănânce într-un restaurant de la oraș, ținându-și bagajele sărăcicioase, de frică să nu le fie furate, între picioare. Autentice sunt și rarele plonjeuri ale personajului catalizator în copilărie sau în adolescență, ca și în primii ani de stagiatură ca inginer, adică în timpul în care era și el un muritor de rând.

Dorința de a face o cât mai minuțioasă radiografie a tranziției, ca și probabil graba cu care a fost scos de la dospit romanul în discuție, ar putea explica unele adieri teziste, ca și schematismul unor personaje ce evoluează previzibil ori facil-telenuvelistic; aventura extraconjugală a Corneliei, întoarcerea ei la țară și altele. Însă, în ciuda acestor minusuri, Ioan Neșu rămâne un prozator robust și în plină forță de creație, deci încă capabil de surprize frumoase pe tărâm literar.

Un Bildungs – Interviu cu Ioan Neșu

Titus Nițu

- Printr-o asociere parafrazată mai mult sau mai puțin forțată, bildungs-interviu ar presupune, în traducere, procesul de formare a unei personalități sub influența educației, instrucției și experienței de viață. Sunteți de acord? De data asta, personalitatea sunteți dumneavoastră.

- Sunt de acord, iar invitația dumneavoastră mă onorează.

- Să începem cu primele date ale unui curriculum vitae. De ce Ioan Neșu?

- Cred că Neșu pentru că așa îl chema și pe tata. O rudă a noastră, din ramura mai bogată a familiei, a avut curiozitatea și posibilitatea să caute în urmă, până la a doua jumătate a sec al XIX-lea și acest nume exista și atunci. Ioan, nu l-am întrebat pe tata ce a gândit el atunci când s-a dus să mă declare la Sfatul Popular, dar probabil că s-a gândit că dacă pe vecinul său îl chema Ion Gavazu, pe mine trebuia să mă cheme Ioan. Sper să se fi întâmplat așa. Ca prozator aș fi putut să folosesc un pseudonim dar, după părerea mea, cei care apelează la acest subterfugiu ori că au un nume nostim, ca să nu zic altfel (ce-ar însemna, de exemplu, să vezi pe coperta unei cărți "Poezii" de Iliuță Fîs) sau nu au curajul să iasă pe piață cu produsele lor.

- Locuri, oameni, studii, evenimente care v-au marcat.

- Am copilărit și am crescut în comuna Salcia, jud. Teleorman, pe urmele lui Zaharia Stancu și în apropierea nevăzută și neștiută, pe timpul acela, a lui Marin Preda. Numai printr-o întâmplare m-am născut în Turnu Măgurele, cum apare în certificatul de naștere, la data de 1 Iulie 1950. Părinții mei erau agricultori și-i agasam tot timpul, pentru că nu știam să fac altceva decât să citesc. "Mai las-o dracului de carte, îmi zicea mama, că uite, noi n-am învățat carte și ne-am făcut și noi casă, te-am făcut și pe tine..."

În anul 1969 am terminat liceul, secția real, tot în comuna Salcia. Am fost a patra promoție și m-am bucurat de șansa de a fi avut profesori foarte buni. Țin minte că venea profesorul de română cu sacul cu cărți în clasă, alese după criteria care atunci nouă ne scăpau, dar pe care le și citeam până toamna când începeam iar școala. Pe lângă aceste cărți ne mai dădea și o listă cu altele pe care trebuia să le căutăm la bibliotecă. N-aș vrea să credeți că insinuez ceva, apropos la ce se întâmplă astăzi. Profesorul de matematici ne recomanda

să rezolvăm problem pentru Gazeta de matematică și fizică. Într-un an am luat și premiu. Nu mă obliga nimeni, dar era creată o stare de spirit propice studiului. Poate unde nu aveam nici atâtea canale de televiziune, atâtea muzică, atâtea filme sexi, jocuri pe calculator și alte cuceriri aduse în case de tânăra noastră democrație. În toamna aceluiași an am reușit la examenul de admitere la Facultatea de Silvicultură din Brașov. Erau șase pe loc, adică un caz deosebit pentru timpurile acelea. Nu poți să uiți. Totul a decurs normal. În timpul sesiunilor am citit cel mai mult. Eu făceam pauză citind romane. Se mirau toți. În vara anului 1974 am primit repartiție în județul Ialomița, pe unul din cele două locuri din întreaga Muntenie. Am fost în curând inginer ajutor la Ocolul Silvic Slobozia, inspector silvic la Inspectoratul silvic Ialomița, șef de ocol la Ocolul silvic Fetești, iar din anul 1986 sunt șeful Stațiunii silvice Bărăgan.

- Imaginea plastică a pădurii? Este o relație pădure-profesie-stare de spirit?

- Locul unde lucrez eu, pot afirma, fără a fi acuzat de lipsă de modestie sau de fariseism, este o oază de vegetație în mijlocul Bărăganului, în chiar polul secetei în Bărăgan. Dacă în urmă cu circa 50 de ani, acest teren era cultivat cu grâu și cu porumb, acum înțează acolo o adevărată grădină dendrologică, fiind inventariate peste 270 de specii indigene și exotice, dintre care unele lipsesc și din marile parcuri ale țării. Primăvara, în fiecare zi înfloresce o specie. Și asta câteva săptămâni la rând. Bineînțeles că nu întotdeauna avem răgazul să luăm aminte la toate aceste minunății, dar sunt zile când, chiar și noi, care suntem obișnuiți, nu putem să nu admirăm frumusețea unei zile de toamnă, a unei ninsori, a unei ploii de toamnă, saltul unei căprioare, jocul unei perechi de iepuri, țipătul unui fazan speriat de vulpe...

Sigur că toate astea îți crează o stare de liniște când uiți de murdăriile vieții de zi cu zi și te gândești la personajele tale, le pui în tot felul de situații și aproape te bucuri așteptând să vezi reacția lor. Cu ideile acestea te duci acasă și acolo, singur, după ce ai închis o ușă în urma ta, semnificativ pentru ceilalți, te apuci și scrii. Da, consider că din acest punct de vedere, am un avantaj substanțial față de mulți dintre colegii mei de breaslă.

- Primele licăriri ale creației, ale scrisului.

- Primele licăriri ale creației? Cred că prin liceu. Nu-mi mai aduc bine aminte ce scriam, dar era vorba despre mici povestiri. Și nevinovate. Ce țin totuși bine minte este că în ultima clasă de liceu, în vacanța de iarnă, în timp ce rezolvam niște probleme, atunci mâncam matematică pe pâine, mi-a venit o idee și atunci am lăsat la o parte toată pregătirea mea pentru bacalaureat și în două săptămâni am dat gata un roman polițist. Un caiet de matematică întreg, rând cu rând. Să nu mă întrebați despre ce era vorba acolo, că nu mai știu, n-am mai citit povestea de atunci, dar caietul îl păstrez pe undeva, prin arhiva mea. În timpul facultății am mai produs câteva proze, inspirate în principal de experiențele mele amoroase, dar foarte puțin, acum regret. Dar am și eu justificarea mea, plecasem de la Salcia la Brașov, un oraș care, în primii ani 1969-1971, până să se proletarizeze complet, era un oraș cu o bogată activitate culturală. Și totuși cred că atunci n-am chiar pierdut timpul, atunci am asimilat. Am asimilat mult. Primele concretizări ale activității mele literare sau prima recunoaștere a faptului că în orașul Slobozia locuia un inginer silvic care scria proză a fost invitația de a citi la Cenaclul Arcadia, cu câțiva ani înainte de a împlini vârsta de 30 de ani. A fost o mare șansă. Alții o avuseseră din facultate, mă refer la cei care urmaseră filologia. Era o atmosferă efervescentă la acest cenaclu. Mă gândesc în special la discuțiile fără bariere, la un pahar de vodcă, imediat după concluziile dumneavoastră. Acelea erau cele mai sincere. Aceasta a fost, în câteva rânduri, școala mea în ale scrisului. Dar să nu uităm sutele de cărți citite și, nu în ultimul rând, darul lăsat de la Dumnezeu. Cu talentul te naști, trebuie numai să-l cultivi, prin lectură și prin scris.

- O paranteză. Ce mai știți despre alde Papadopol? (tatăl – ca întemeietor și fiul-urmaș fidel și apoi fugit în Grecia)

- Familia Papadopol? Este interesant. Tatăl și fiul și-au pus amprenta pe modul de a fi al acestei stațiuni. Până în anul 1957, când la conducere a venit Papadopol bătrânul, de acest punct de lucru răspuseseră mai mulți ingineri, dar cu delegație de o lună, de maxim șase luni. Ce puteau să facă acei oameni în câteva luni?

Nu l-am cunoscut pe bătrânul Papadopol, dar în folclorul local s-a păstrat imaginea unui tip care voia să facă treabă și pentru aceasta folosea adesea și tonul ridicat și pumnul. Dacă Stațiunea Bărăganu a fost înființată având inițial două obiective, respectiv cultura stejarului brumăriu și a salcâmului, în condiții extreme de vegetație și amplasarea perdelelor forestiere de protecție a câmpului, clanul Papadopol, ca să mă exprim așa, a procedat la diversificarea gamei de probleme și așa vrea să reamintesc numai câteva din preocupările lor: introducerea în cultură a unor specii de rășinoase și foioase în afara arealului lor, instalarea unor culturi pentru producerea de biomasă și a unor specii exotice de interes deosebit, producerea de material ornamental, noi metode de producere a puieților forestieri și altele. Tânărul Papadopol, pe care l-am cunoscut prin anul 1976, când mă trimisese șeful de ocol să recepționez niște puieți, și care-mi arăta cu o nedisimulată mândrie realizările sale, fără să bănuim, nici unul, nici altul, că peste ani eu îi voi lua locul, s-a remarcat prin preocupări privind cultura plopului euro-american în condiții de irigare și producere a furnirului colorat natural. În anul 1981 juniorul a profitat de EFECTUAREA unei excursii în Grecia și de acolo a plecat și s-a stabilit în Canada. Ne-a trimis o felicitare cu ocazia unei sărbători până în 89 și atât.

- Influențe care v-au marcat evoluția: lecture, cenacluri, scriitori, eventual profesori, colegi ...

- N-aș vrea să se creadă că părerea mea este subiectivă, dar îmi dau seama și singur că în activitatea mea literară s-a înregistrat o evoluție. Eu n-am avut profesori care să mă îndrume. Aminteam mai înainte cenaclurile de pe lângă unele facultăți cu specific umanist. Dar cred că am câștigat foarte mult frecventând cenaclul de la Slobozia, unde eram un elev silitor și-mi notam foarte conștiincios toate observațiile provocate de lectura mea. Cu unele observații eram de acord a doua zi, la rece, cu altele nu. Mi le însușeam pe cele cu care eram de acord și acționam apoi ca atare. N-am avut nici șansa de a mă afla în preajma unui mare scriitor, să fiu un apropiat al laboratorului său intim. Acum cred că aceste lipsuri au fost un avantaj pentru mine. La această dată, nu cred că poate afirma cineva că eu am un stil al meu, creat pe baza numeroaselor lecturi, a experienței de viață, atâta câtă este și a inspirației. Pentru că oricum, la scrierea unui roman nu există rețete. Sunt unii care, într-adevăr, mai folosesc modele, dar ce rezultă și în folosul cui? Meseria de romancier, dacă pot să folosesc această sintagmă, este singura care se practică fără a fi nevoit să urmezi o facultate!

- Să numim paragraful “De același autor” sau “Portofoliul unui împătimit al scrisului”.

- “De același autor” mi se pare mai nimerit, pentru că “un împătimit al scrisului” ar însemna să renunț la toate pentru a scrie. Iar eu n-am renunțat, eu am o familie pe care trebuie s-o întrețin, eu am o meserie care-mi permite să mă achit cât de cât onorabil de prima sarcină, așa că eu scriu când găsesc timp liber. Dintr-un anumit punct de vedere este dureros, dar asta e! Chiar și în aceste condiții, am reușit să scot de sub tipar câteva cărți, beletristică și de specialitate, după cum urmează:

1. *Un pumn de iarbă*, roman, Ed. TAI-PAN, București, 1994
2. *Privire clandestină*, roman, Ed. RAI, București, 1995
3. *Marele necunoscut*, roman, Ed. RAI, București, 1996
4. *Zi de toamnă cu cal*, proză scurtă, Ed. Scriptor, Galați, 1998
5. *Natură moartă cu statuie*, Ed. Coresi, București, 2000
6. *Perdele forestiere de protecție a câmpului*, Ed. Star-Tipp, Slobozia, 2000
7. *Perdele forestiere de protecție*, Slobozia, 2000

- Câte ceva din laboratorul intim: gestați subiectele? Lucrați în paralel? Reveniți? Există o etapă de finisare? Cum vă selectați subiectele și personajele? Ce criterii aveți?

- Este interesantă întrebarea dumneavoastră. Și-mi aduc aminte cu câtă plăcere am citit și recitit cartea "Mitul faurului aburit" a lui A. Balaci. Nu mă gândeam atunci că va veni o vreme să dau și eu relații în acest sens. Întrebarea dumneavoastră cuprinde mai multe întrebări și am să încerc să vă răspund în ordine. Pe cât posibil. În primul rând eu nu caut subiectele. Vin ele peste mine. V-am spus, în pădurea mea am și astfel de gânduri. Și atunci când un subiect mă cucerește, devin sluga lui. Și în tren și la masă și în ... pat, subiectul circulă, ca atunci când pui un telefon mobil la încărcat. "Încărcatul ăsta durează săptămâni, luni ... Pe apucate notez impresii, fragmente, dialoguri, dar nu încep scrisul-propriu zis. Mai ales dacă nu am fraza de început și fraza de final. Pentru mine, aceste două fraze sunt jaloanele romanului. Am citit în presă că unii autori scriu în fiecare zi ca și cum ar semna condica, își pun ceasul să sune, își ascut creioanele, își aranjează teancul de coli și la ora fixată încep să producă. Eu nu pot, dacă nu am nimic de spus și mă așez și mă așez la birou dimineața, chiar dacă mă aflu în concediu. Asta este valabil pentru un poet, Pablo Neruda scria poezie în avion. Alții o fac la cârciumă, pe un colț de masă. Dar un roman nu se poate scrie așa. Pentru frumusețea unei fraze am scris și eu proză scurtă în condiții mai puțin special, dar atât, o proză scurtă, câteva pagini, dar nu un roman.

Se întâmplă să lucrez și în paralel. Lucrând la un roman, îmi vine o idee. Și atunci scriu o proză scurtă. Sau în timp ce se realizează "gestația" unui roman, citesc o carte și îmi vine o idee. Scriu o proză scurtă. Se întâmplă frecvent.

Îmi place să scriu de mână. După aceea bat textul la mașină. Erorile apar altfel pe un text dactilografiat. Fac corectura și mai bat o dată. Poate și de două ori. Chiar și de trei ori. Mulți îmi impută de ce nu folosesc calculatorul. Dar ei nu știu ce satisfacție ai când frunzărești un manuscris muncit. Discheta este rece, nu-ți trezește sentimente.

Personajele se implică în acțiune, vin sau dispar, mai puține sau mai multe, subiectul îți impune. Problema este cum le alegi numele. Unii folosesc o carte de telefon. Este și nu este o idee. Alții folosesc niște nume imposibile (D.R. Popescu – Paolo și Francesca). Depinde ce statut au acele personaje. Eu am un alt principiu. Eu folosesc pe cât posibil toate numele pe care mi le aduc aminte de la mine din sat. Cu ocazia asta numele țăranilor mei rămân și într-o carte, nu numai pe cruci.

- În ce relații vă aflați cu presa locală?

- Cu mass-media locală vreau să cred că sunt în relații foarte bune. Cea de la centru este mai greu de abordat, deși am avut niște intervenții și pe linie artistică, dar mai mult pe cea profesională, pentru că am considerat că sarcina mea este nu numai să constat niște aspect, ci să iau și atitudine.

- Ce hobby aveți? Pasiuni extra-profesionale și scriitoricești?

- Când eram mai tânăr îmi plăcea pescuitul. Când am început să primesc sarcini pentru organizarea unor vânători oficiale și am împușcat prima vulpe, a început să-mi placă vânătoarea. Totul este legat însă de timpul pe care nu-l am. Și atunci hobby-ul meu s-a redus la lectură și la muzica bună, clasică.

- Tabieturi?

- Da, am câteva, dar cel mai tare este să nu mă sune cineva la telefon când îmi beau cafeaua sau fumez o țigară. Atunci nu accept să mă deranjeze nimeni. Vreau să-mi găsesc hârtiile pe birou așa cum le-am lăsat ... și mai am și altele, dar nu înseamnă că trebuie să vi le spun pe toate cu ocazia asta.

- Aveți un plan de perspectivă? La ce ne mai putem aștepta?

- În momentul de față mă aflu într-o perioadă de refacere. Tocmai am terminat un roman. Se cheamă **Alesul**. Este la prima mână și mai adaug câte ceva. La fel ca un iepure pe care urmează să-l bagi la cuptor și pe care-l mai împănizi cu câte ceva din toate cele, după inspirație. La București am la o editură un volum de proză scurtă, scris anul trecut.

- Cum vă racordați politic? Mă refer la afinități.

- Vreau să vă spun că în liceu eram secretar UTC. Și îmi plăcea. La facultate au primat alte preocupări. Îmi place să cochetez cu stânga în sensul cel mai bun al cuvântului.

- Ce ați dori de la critici?

- Ce aș dori eu de la critici și de la critică am spus-o într-o intervenție dintr-un număr anterior al revistei intitulat "Proza în tranziție". Și n-aș vrea să mă repet. Aș accentua însă pe implicarea criticilor în realizarea actului critic, pe relansarea acestuia. După ce că mai rămăseseră puțini cei care țineau cronică literară, N. Manolescu s-a retras în politică, Eugen Simion s-a retras la Academie, Alex Ștefănescu a renunțat zilele trecute din motive necunoscute, Dan-Silviu Boerescu a devenit mai pragmatic ... iar cei puțini, care mai trăiesc pe lângă niște reviste, se achită de obligații către băieții din grupul lor, sunt plătiți prost sau de abia acum încep să învețe meserie. Părerea mea este că întâi trebuie să-i avem pe critici și numai apoi să încercăm să le cerem ceva.

- Sunteți un om realizat?

- Dacă sunt un om realizat? Depinde din ce punct de vedere puneți problema: familial, profesional sau artistic. Depinde și unde am ridicat eu ștacheta. În principiu, cred că mai este loc.

- Finalul vă aparține.

- Vă mulțumesc că mi-ați oferit ultimul cuvânt. Sper ca numeroșii noștri cititori să nu fie dezamăgiți.